

IZDELAVA SPROTNEGA VREDNOTENJA PROGRAMA RAZVOJA PODEŽELJA 2007-2013 V LETU 2014

SKLOP 2: VREDNOTENJE MREŽE ZA PODEŽELJE PRP 2007-2013

Končno poročilo

Projektna naloga št.: 430-172/2014

Št. pogodbe: 2330-14-000334

Ljubljana, 27. februar 2015

SKLOP 2 : VREDNOTENJE MREŽE ZA PODEŽELJE PRP 2007-2013

Pripravili:

Matej BEDRAČ, univ. dipl. kmet.
Tomaž CUNDER, univ. dipl. geogr.
mag. Klemen KOMAN, univ. dipl. ekon.
dr. Damjan KAVAŠ, univ. dipl. ekon.
dr. Renata Slabe ERKER, univ. dipl. ekon.

Izvajalec:

Kmetijski inštitut Slovenije (KIS), Hacquetova ulica 17, SI-1000 Ljubljana, Slovenija

Podizvajalec:

Inštitut za ekonomska raziskovanja (IER), Kardeljeva ploščad 17, SI-1000 Ljubljana, Slovenija

Vodja projektne skupine (dodatne informacije):

Tomaž CUNDER, Kmetijski inštitut Slovenije
E: tomaz.cunder@kis.si; T: +386 (0)1 2805 110

Naročnik:

Republika Slovenija, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Dunajska 22, SI-1000 Ljubljana, Slovenija

Skrbnica pogodbe:

Bernarda Čebulj

Obdobje izvajanja naloge:

28. 10. 2014 – 27. 2. 2015

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	1
2. KONTEKST VREDNOTENJA	2
3. METODOLOŠKI PRISTOP	3
3.1. IZHODIŠČE	3
3.2. PRISTOP K VREDNOTENJU	3
3.2.1. Spletno anketiranje članov Mreže za podeželje	5
3.2.2. Intervjuji s ključnimi akterji razvoja podeželja v Sloveniji	6
4. EVALVACIJA MREŽE ZA PODEŽELJE V SLOVENIJI	7
4.1. INTERVENCIJSKA LOGIKA	7
4.2. ODGOVORI NA POSTAVLJENA EVALVACIJSKA VPRAŠANJA	11
4.2.1. Kakšna je učinkovitost oziroma primernost organizacijske strukture Mreže (upravljanje Mreže, Usmerjevalna skupina Mreže, vključevanje članov Mreže)?	11
4.2.2. Ali je Mreža za podeželje prepoznavna med partnerji (različni deležniki), potencialnimi upravičenci in širšo javnostjo?	14
4.2.3. Katera področja delovanja Mreže za podeželje imajo največji potencial za dodano vrednost k PRP (informiranje in obveščanje, aktivnosti na področju sodelovanja, usposabljanja in vključevanja partnerjev itd.)?	16
4.2.4. Kako določiti metode vrednotenja, ki bodo uporabne tudi za Ex-post 2007-2013?	20
4.2.5. Ali so cilji in aktivnosti Mreže za podeželje ustrezno zastavljeni glede na dejanske potrebe okolja (partnerji in potencialni upravičenci) in potrebe Organa upravljanja in plačilne agencije, v katerem se izvaja PRP 2007-2013?	21
4.2.6. Kakšna je uspešnost izvajanja komunikacijskih aktivnosti glede na določene cilje Mreže in doseg ciljnih skupin ter katera komunikacijska orodja so najbolj učinkovita?	24
4.2.7. Katere so potrebe geografskega območja PRP z vidika članov Mreže za podeželje, na katerih bi bila potrebna nadaljnja ciljno usmerjena intervencija Mreže za podeželje?	29
4.2.8. Tematske delovne skupine – področja za ustanovitev tematskih delovnih skupin preko katerih se lahko obravnavajo določena področja (iskanje rešitev, predlogov za izboljšave itd.). Kje so potrebe in kakšen je njihov doprinos k PRP?	34
4.2.9. Kako določiti aktivnosti v prihodnje oziroma kakšna so priporočila glede na smernice za naknadno vrednotenje PRP 2007-2013?	37
5. SKLEPI IN DODATNA PRIPOROČILA	37
6. LITERATURA	39

1. Uvod

Sprotno vrednotenje vključuje vse dejavnosti vrednotenja, ki jih je treba izvajati med celotnim programskim obdobjem, vključno s predhodnim, vmesnim in naknadnim vrednotenjem, ter vse druge dejavnosti v zvezi z vrednotenjem, ki lahko po mnenju organa, pristojnega za program, prispevajo k boljšemu upravljanju programa. V okviru Sklopa 2 bo izvedeno sprotno vrednotenje Mreže za podeželje, s čimer bo analizirano delovanje Mreže v programskem obdobju 2007-2013 ter podana priporočila za programsko obdobje 2014-2020.

Nacionalne mreže za podeželje so bile v programskem obdobju 2007-2013 sestavni del politike razvoja podeželja. Prispevajo k razvoju socialnega kapitala, krepitvi identitete podeželskih območij ter spodbujajo prenos znanja in informacij. Ena od glavnih nalog Mreže za podeželje je tudi podpora za kvalitetnejše izvajanje Programa razvoja podeželja. Mreža deluje v Sloveniji v okviru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano kot del Tehnične pomoči PRP, iz katere se financirajo njene aktivnosti.

Mreža za podeželje z vključevanjem zainteresiranih posameznikov in organizacij, ki sodelujejo pri razvoju podeželja, spodbuja sodelovanje in medsebojno pomoč med člani mreže, zagotavlja zastopanje interesov podeželja na državni in mednarodni ravni in pospešuje pretok informacij na vseh ravneh. Mreža je zasnovana tako, da se aktivnosti izvajajo tako horizontalno – povezuje vse štiri osi Programa razvoja podeželja za obdobje 2007-2013 –, kot tudi vertikalno – izvaja aktivnosti za akterje in tudi skupaj z njimi z namenom kvalitetnejšega razvoja podeželja. Mreža deluje dvosmerno z zagotavljanjem povratnih informacij o pristopu in izvajanju zastavljene politike razvoja podeželja. V okviru svojih aktivnostih se povezuje tudi z Evropsko mrežo za razvoj podeželja kot tudi z drugimi mrežami držav članic, s katerimi si izmenjuje izkušnje, pobude, primere dobrih praks in predloge za projekte čezmejnega sodelovanja. Ključne naloge Mreže je moč strniti v tri sklope: (i) komuniciranje – kvalitetno informiranje ciljnih skupin o izvajanju politike razvoja podeželja (od zgoraj navzdol) in vzpostavitev orodij, ki omogočajo posredovanje povratnih informacij akterjem razvoja na podeželju (od spodaj navzgor), (ii) sodelovanje – okrepitev sodelovanja in povezovanja akterjev razvoja podeželja z namenom izmenjave informacij, znanj in izkušenj pri izvajanju politike razvoja podeželja, obenem pa spodbujanje medsektorskega povezovanja in sodelovanja med akterji na različnih ravneh izvajanja politike razvoja podeželja (lokalna raven – državna raven – EU raven), (iii) usposabljanje – izvajanje različnih javnih predstavitev in delavnic, s čimer se izboljšujejo znanja in veščine akterjev razvoja podeželja ter upravičencev do sredstev Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja za učinkovitejši razvoj podeželja.

Študija sprotnega vrednotenja Mreže za podeželje je sestavljena iz več poglavij: v prvem delu sta opredeljena kontekst vrednotenja ter metodološki pristop, medtem ko je v drugem delu prikazana intervencijska logika ukrepa ter predstavljeni odgovori na postavljena evalvacijska vprašanja. Pri vsakem izmed evalvacijskih vprašanj so podana priporočila za posamezen vidik postavljenega vprašanja. V zaključku so podane glavne ugotovitve in sklepi.

2. Kontekst vrednotenja

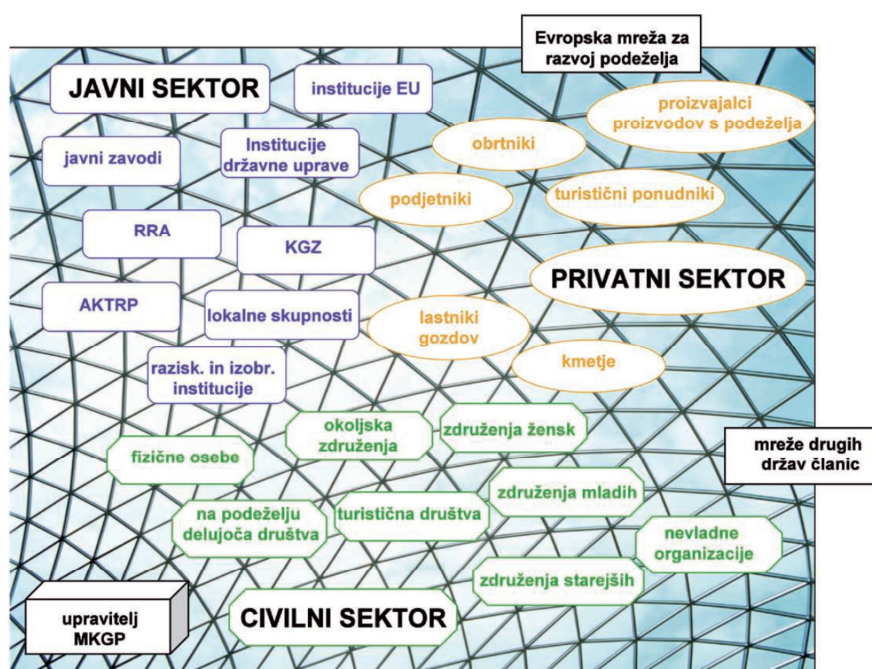
V skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 1698/2005 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) ter Nacionalnim strateškim načrtom razvoja podeželja Republike Slovenije 2007-2013 in Programom razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013 je bila Mreža za podeželje V Sloveniji ustanovljena aprila 2008 in deluje v okviru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Cilji vzpostavitve in delovanja nacionalne mreže za razvoj podeželja so: (i) zagotavljanje informacij o razvoju podeželja na državnem in meddržavnem nivoju, (ii) obveščanje o aktivnostih na področju razvojne politike podeželja, (iii) spodbujanje medobmočnega in meddržavnega sodelovanja, povezovanja in izmenjave dobrih praks, (iv) zagotavljanje povratnih informacij o uspešnosti izvajanja državnih razvojnih politik na posameznih območjih in na državnem nivoju in (v) povečanje preglednosti ukrepov in realizacije zastavljene politike razvoja podeželja.

Za doseganje opredeljenih ciljev so se v okviru nacionalne mreže za razvoj podeželja izvajale naslednje aktivnosti:

- Informiranje podeželskega prebivalstva in ostalih organizacijskih struktur na podeželju o ukrepih razvojnih politik za podeželje (periodika, promocijski material, spletna stran, seminarji, srečanja, forum, kontaktna točka,...).
- Spodbujanje sodelovanja akterjev razvoja podeželja na medobmočnem in meddržavnem nivoju (vzpostavljena in dostopna baza organizacijskih struktur na podeželju, srečanja in seminarji, ogledi dobrih praks,...), vključno z aktivnostmi usposabljanja, informiranja in podpore projektom sodelovanja med lokalnimi akcijskimi skupinami, vključno z uporabo obstoječih navodil, baz in orodij Evropske komisije za ukrep sodelovanja med LASi.
- Zbiranje in posredovanje podatkov o razvoju podeželskih območij in izvajanju ukrepov razvojnih politik.

Iz Akcijskega načrta Mreže za razvoj podeželja za obdobje 2007-2013 je razvidno, da »bo vzpostavitev in delovanje mreže pripomoglo k uspešnemu obveščanju o ciljih in ukrepih politike razvoja podeželja in ostalih razvojnih politik tako države, kot tudi EU. Dobra obveščenost bo pospešila učinkovito izvajanje ukrepov, povezovanje akterjev razvoja, izmenjavo izkušenj in sodelovanje. Nacionalna mreža za podeželje želi spodbujati sodelovanje in medsebojno pomoč med posamezniki in organizacijami, ki sodelujejo pri razvoju podeželja, in na ta način zagotoviti ustrezno zastopanje interesov podeželja in pretok informacij na vseh ravneh. Poslanstvo mreže za podeželje je povezati in združevati vse, ki si na različnih ravneh prizadevajo za razvoj slovenskega podeželja. Mreža bo skrbela za srečanja, usklajevanja in podporo celovitim razvojnim idejam in projektom s podeželja, za informiranje ter izobraževanje vseh akterjev na področju razvoja podeželja in zainteresirane javnosti ter zastopala interese članov in članic na državni in mednarodni ravni« (Predlog akcijskega načrta Mreže za razvoj podeželja, 2009).

Slika 1: Deležniki Mreže za podeželje

Vir: Operativni program izvajanja aktivnosti Mreže za podeželje, 2009.

3. Metodološki pristop

3.1. Izhodišče

Metodološko izhodišče predstavlja delovni zvezek iz leta 2010 Evropske evalvacijske mreže za razvoj podeželja, ki opredeljuje ustrezeni okvir za evalvacijo nacionalnih mrež za podeželje. Upoštewane so tudi smernice »Guidelines for the ex-post evaluation of 2007-2013 RDPs«.

3.2. Pristop k vrednotenju

Z vrednotenjem Mreže za podeželje PRP 2007-2013 smo v skladu s projektno nalogo odgovorili na naslednja raziskovalna vprašanja:

- 1/ Kakšna je učinkovitost oziroma primernost organizacijske strukture Mreže (upravljanje Mreže, Usmerjevalna skupina Mreže, vključevanje članov Mreže)?
- 2/ Ali je Mreža za podeželje prepoznavna med partnerji (različni deležniki), potencialnimi upravičenci in širšo javnostjo?
- 3/ Katera področja delovanja Mreže za podeželje imajo največji potencial za dodano vrednost k PRP (informiranje in obveščanje, aktivnosti na področju sodelovanja, usposabljanja in vključevanja partnerjev itd.)?
- 4/ Kako določiti metode vrednotenja, ki bodo uporabne tudi za Ex-post 2007-2013?
- 5/ Ali so cilji in aktivnosti Mreže za podeželje ustrezno zastavljeni glede na dejanske potrebe okolja (partnerji in potencialni upravičenci) in potrebe Organa upravljanja in plačilne agencije, v katerem se izvaja PRP 2007-2013?

- 6/ Kakšna je uspešnost izvajanja komunikacijskih aktivnosti glede na določene cilje Mreže in doseg ciljnih skupin ter katera komunikacijska orodja so najbolj učinkovita?
- 7/ Katere so potrebe geografskega območja PRP z vidika članov Mreže za podeželje, na katerih bi bila potrebna nadaljnja ciljno usmerjena intervencija Mreže za podeželje?
- 8/ Kako določiti aktivnosti v prihodnje oziroma kakšna so priporočila glede na smernice za naknadno vrednotenje PRP 2007-2013?
- 9/ Tematske delovne skupine – področja za ustanovitev tematskih delovnih skupin preko katerih se lahko obravnavajo določena področja (iskanje rešitev, predlogov za izboljšave itd.). Kje so potrebe in kakšen je njihov doprinos k PRP?

Da bi dobili odgovore na zgoraj zastavljena vprašanja, smo sledili naslednjemu načrtu dela ob uporabi spodaj opisanih metodoloških pristopov:

- Pregled literature in analiza stanja. Pri tem smo pregledali Operativni program izvajanja aktivnosti Mreže za podeželje, Akcijski načrt mreže za podeželje PRP 2007 2013, Poročilo o delu Mreže za podeželje v letih 2008-2013, Poročilo o vmesnem vrednotenju Programa razvoja podeželja 2007-2013 ter tuje izkušnje z vrednotenjem mrež za podeželje.
- Analiza intervencijske logike: na podlagi pregleda akcijskega načrta, operativnega programa in letnih poročil o delu smo analizirali, v kolikšni meri so uresničeni cilji Mreže za podeželje.
- Na podlagi osebnih intervjujev s ključnimi člani Mreže za podeželje in člani usmerjevalne skupine Mreže za podeželje smo preverili, kakšna je učinkovitost in uspešnost organizacijske strukture Mreže za podeželje; širše strukturirane intervjuje smo opravili tudi z nosilnimi organizacijami, ki delujejo na področju kmetijstva (KGZS, Društvo za razvoj slovenskega podeželja, Zadružna zveza Slovenije, ARSKTRP ...).
- Za odgovore na veliko večino raziskovalnih vprašanj smo kot merski instrument uporabili spletni vprašalnik, s čimer smo ugotovili, v kakšni meri se interesi članov pokrivajo z aktivnostmi mreže, katere aktivnosti morebiti niso bile dovolj izkoriščene in/ali obstaja prostor za izboljšanje. Anketirance smo v okviru širših ocenjevalnih kriterijev povprašali:
 - Kako so člani mreže zadovoljni z aktivnostmi Mreže za podeželje?
 - Katere aktivnosti, ki jih izvaja Mreža za podeželje, so za njih najbolj pomembne?
 - Ali kot člani mreže aktivno sodelujejo pri zagotavljanju informacij iz svojega lokalnega okolja oziroma področja delovanja?
 - Ali bi Mreža za podeželje morala zagotavljati informacije za posebne ciljne skupine?
 - Katere aktivnosti naj bi mreža zagotavljala v naslednjem programskem obdobju?
 - Ali znotraj delovanja svoje organizacije uporabljajo tudi informacije, ki jih zagotavlja Mreža za podeželje?
- Opravili smo primerjalno analizo ciljev in aktivnosti Mreže za podeželje v programskem obdobju 2007-2013 in predvidenih aktivnosti v obdobju 2014-2020.
- Pregledali smo nabor obstoječih kazalnikov in na podlagi pregleda literature, ugotovitev vrednotenja in tujih izkušenj podali predlog kazalnikov za spremljanje in vrednotenje v naslednjem programskem obdobju 2014-2020.

Pri vrednotenju Mreže za podeželje je anketni vprašalnik predstavljal zelo pomembno orodje. V praksi je lahko anketa izvedena na različne načine, pri čemer navadno izstopajo osebni intervjuji, telefonski intervjuji ter vprašalniki, poslani po pošti/elektronsko. Osebni intervjuji so sicer najučinkovitejši, vendar je to hkrati najdražja in časovno najbolj zahtevna oblika anketiranja, zlasti v primeru večjega števila anketirancev. Prav zaradi teh slabosti smo osebne intervjuje uporabili zgolj pri majhni skupini anketirancev, ki so izstopali s svojim ekspertnim znanjem o nekaterih raziskovalnih vprašanjih (npr. organizacijska struktura Mreže, aktivno vključevanje v aktivnosti Mreže idr.). Telefonskih intervjujev se nismo posluževali, saj so po časovni zahtevnosti podobni osebnim intervjujem, hkrati pa se pogosto pojavijo težave pri vzdrževanju pozornosti anketiranca. Vprašalniki, poslani po pošti/elektronsko, pridejo v poštev v primeru, da so oblikovani razumljivo in so enostavni za reševanje ter želimo zajeti odgovore velike skupine respondentov. Zelo uporabna in učinkovita možnost anketiranja so v primeru, kadar imajo anketiranci ekspertno znanje o problematiki in interes za reševanje vprašalnika. Glede na to, da smo s strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano uspeli pridobiti e-poštne naslove za praktično vse člane Mreže, smo se odločili, da izvedemo spletno anketiranje. V prid temu načinu anketiranja je tudi dejstvo, da se v današnjem času anketiranci pogosteje odzovejo na spletne ankete kot pa na pisne vprašalnike: prvič, zaradi čedalje boljšega znanja in navajenosti uporabe internetnih storitev, ter drugič, ker je z vračilom pisnega vprašalnika preveč neprijetnega angažmaja.

Na podlagi pregleda opravljenih evalvacij mrež za podeželje v drugih državah članicah EU smo razvili vprašalnik, ki bo lahko služil tudi kot merski inštrument za spremljanje izvajanja ukrepa v prihodnosti.

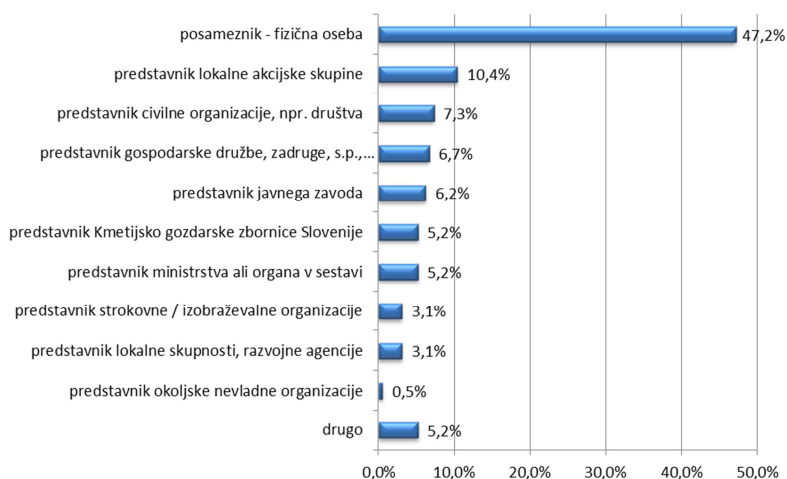
3.2.1. Spletno anketiranje članov Mreže za podeželje

Priprava in izvedba spletnega anketiranja je potekala s pomočjo spletne storitve www.surveymonkey.com. Poziv na izpolnjevanje, poslan 19. 1. 2015, je spremljal dopis, v katerem so bile predstavljene osnovne informacije o vrednotenju Mreže, torej kdo ter v okviru katere naloge se izvaja. V dopisu smo predstavili naš osnovni namen, ki je bil usmerjen v preverbo ustreznosti, učinkovitosti in uspešnosti delovanja Mreže za podeželje ter preučitev potrebe po izboljšavah in prilagoditvah. Prejemnikom smo predstavili še, da so njihove izkušnje in mnenja v zvezi z vsebino, aktivnostmi in izvajanjem Mreže za podeželje ključne za pridobitev čim bolj realne in celovite ocene in da smo vprašalnik poslali vsem članom mreže. Zagotovili smo tudi obravnavo odgovorov le na agregatni ravni in uporabo izključno za raziskovalne namene. Za eventualne nejasnosti in vprašanja smo navedli še kontaktne informacije osebe, na katero se anketiranci lahko obrnejo, ter rok za izpolnitev, ki je bil postavljen na datum 30. 1. 2015. Prvemu pozivu je teden dni kasneje sledil še opomnik tistim, ki se na prvi poziv niso odzvali, kar je precej povečalo stopnjo odzivnosti.

Anketni vprašalnik smo torej naslovili na vse člane Mreže. V bazi članov, pridobljeni od Ministrstva za kmetijstvo, je bilo v začetku leta 2015 739 subjektov. Pri pošiljanju je bilo 26 e-poštних naslovov zavrženih, 2 subjekta pa sta izrecno zavrnila sodelovanje pri anketi. Poleg tega je bila povezava na spletno anketo postavljena na spletno stran Programa razvoja podeželja, na Facebook stran Mreže za podeželje ter objavljena v novicah Preplet. Odziv na spletno anketo je bil z raziskovalnega stališča precej visok, saj se je na poziv preko e-poštnega pošiljanja članov odzvalo 171 respondentov (24 %

stopnja odzivnosti, upošteva zgolj bazo članov, katerim je bil poslan poziv za izpolnjevanje po e-pošti; če temu številu prištejemo še 21 respondentov, ki so se odzvali na spletno povezavo in so tudi člani mreže, je bila stopnja odzivnosti članov mreže 27 %), preko spletne povezave na strani Programa razvoja podeželja in Facebookove strani Mreže pa še dodatnih 95, torej skupno 266 subjektov. Skoraj polovica respondentov je bila posameznikov – fizičnih oseb, 10 % je bilo predstavnikov lokalne akcijske skupine, ostali so imeli manjše deleže.

Slika 2: Anketiranci in njihova vloga (n=193)

Vsebinsko je bil vprašalnik razdeljen na dva dela, in sicer se prvi del nanaša na programsko obdobje 2007-2013, drugi del pa na obdobje 2014-2020. Glede na to, da smo pričakovali, da bodo vprašalnik izpolnjevali tudi respondenti, ki niso člani Mreže, saj je bila povezava na anketni vprašalnik postavljena tudi na spletno stran PRP, je bilo prvo vprašanje namenjeno identificiranju, ali respondenti sploh poznajo Mrežo za podeželje. V primeru negativnega odgovora na to vprašanje respondentov nismo spraševali o delovanju mreže v preteklem obdobju, temveč so bili napoteni na drugi del vprašalnika, ki se nanaša na obdobje 2014-2020. S posameznimi oz. kombinacijo vprašanj v anketnem vprašalniku smo poskušali dobiti čim bolj natančne odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja.

3.2.2. Intervjuji s ključnimi akterji razvoja podeželja v Sloveniji

Za potrebe vrednotenja smo opravili tudi sedem strukturiranih intervjujev s ključnimi predstavniki organizacij, ki so hkrati zastopane v Usmerjevalni skupini Mreže za podeželje. Zaradi čim večje raznolikosti smo izbrali predstavnike lokalnih akcijskih skupin, izobraževalnih inštitucij, Društva za razvoj slovenskega podeželja, predstavnike kmetijskih organizacij na področju kmetijstva in gozdarstva (KGZS, Zadružna zveza, Zavod za gozdove) ter Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja. Vprašanja so bila razdeljena na dva dela in so se nanašala na delovanje Mreže za podeželje v programskem obdobju 2007-2013 ter na pričakovanja izvajanja v programskem obdobju 2014-2020.

S pomočjo izvedenih intervjujev smo pridobili vsebinske informacije o:

- primernosti organizacijske strukture,
- relevantnosti in uporabnosti aktivnosti, ki jih izvaja Mreža za podeželje,
- sodelovanju z Mrežo za podeželje in širjenjem njihovih informacij na lokalnem nivoju,
- ustanovitvi tematskih delovnih skupin,
- povečanju prepoznavnosti in uporabnosti Mreže za podeželje v novem programskem obdobju.

4. Evalvacija Mreže za podeželje v Sloveniji

4.1. Intervencijska logika

Izdelava intervencijske logike nacionalne mreže za podeželje temelji na naslednjih elementih:

- na ciljih nacionalne mreže za podeželje,
- na aktivnostih mreže za podeželje,
- na doseženih učinkih, rezultatih in vplivih.

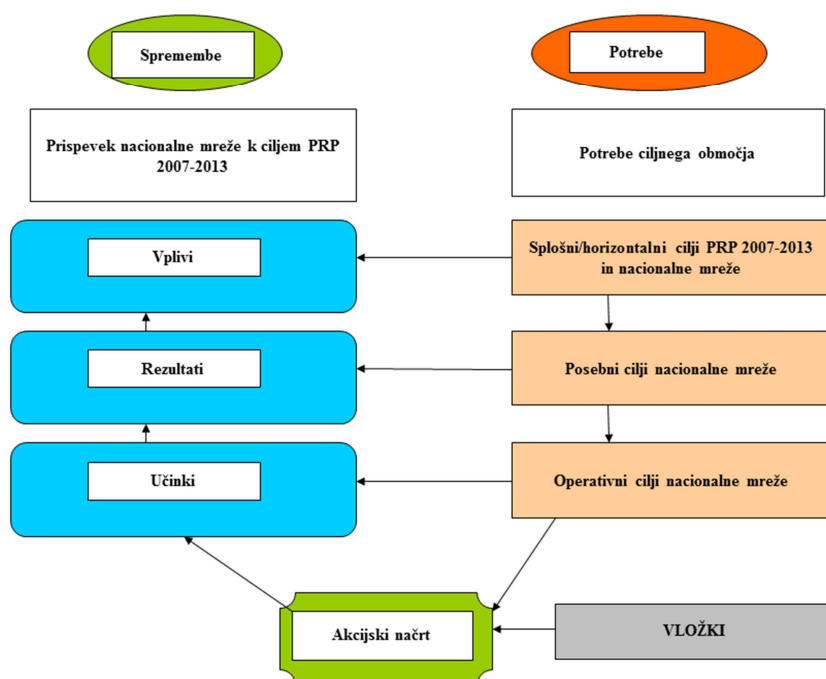
Ustreznost intervencijske logike nacionalne mreže za podeželje nato ocenimo na podlagi:

- relevantnosti same mreže za podeželje (skladnost s kontekstom),
- na vertikalni in horizontalni koherentnosti med cilji ter doseženimi učinki, rezultati in vplivi,
- na uspešnosti mreže za podeželje: ocena doseženih ciljev na ravni PRP in na ravni EU politike razvoja podeželja z aktivnostmi, predvidenimi v Operativnem programu.

Uredba 1698/2005 v 68. členu predvideva vzpostavitev, delovanje in financiranje nacionalne mreže za podeželje, ki povezuje vse organizacijske strukture razvoja podeželja, kar naj bi pripomoglo k uspešnemu obveščanju o ciljih in ukrepih politike razvoja podeželja in ostalih razvojnih politik tako države, kot tudi EU. Uredba ni jasno določila (skupnih) ciljev nacionalnih mrež za podeželje, zato večina nacionalnih mrež ni bilo ustanovljenih s skladu z vnaprej opredeljeno intervencijsko logiko. Evropska komisija je zato že leta 2007 pripravila usmeritve (*»National Rural Network fiche«*), ki so bolj natančno določile strukturo, potrebne resurse, strateške dokumente (akcijski načrt) in naloge nacionalnih mrež za podeželje. Vseeno predstavljajo akcijski načrti spisek aktivnosti in časovnice, kar otežuje določitev intervencijske logike. Tudi v okviru vmesnega vrednotenja so bile nacionalne mreže za podeželje le redko predmet vrednotenja.

Intervencijska logika (angl. *»intervention logic«*) je metodološki instrument, ki vzpostavlja logično vez med cilji programa in predvidenimi operativnimi ukrepi. Prikazuje konceptualno vez od vložkov v intervencijo do njenih učinkov ter posledično do rezultatov in vplivov, kar je razvidno iz naslednje slike.

Slika 3: Intervencijska logika programov razvoja podeželja

Vir: Tvrdonova, 2012.

Intervencijska logika tako omogoča ocenjevanje prispevka ukrepa k uresničevanju ciljev. To je prvi korak pri izvedbi naknadnega vrednotenja. Slovenska Nacionalna mreža za podeželje je bila ustanovljena aprila 2008. Cilji vzpostavitve in delovanja nacionalne mreže za razvoj podeželja so:

- Zagotavljanje informacij o razvoju podeželja na državnem in meddržavnem nivoju.
- Obveščanje o aktivnostih na področju razvojne politike podeželja.
- Spodbujanje medobmočnega in meddržavnega sodelovanja, povezovanja in izmenjave dobrih praks.
- Zagotavljanje povratnih informacij o uspešnosti izvajanja državnih razvojnih politik na posameznih območjih in na državnem nivoju.
- Povečanje preglednosti ukrepov in realizacije zastavljene politike razvoja podeželja.

V Operativnem programu izvajanja aktivnosti mreže za podeželje so definirani še naslednji cilji:

- Zagotoviti akterjem razvoja podeželja aktualne in dostopne informacije o razvoju podeželja z lokalnega, državnega in evropskega nivoja ter informacije o izvajanju politike razvoja podeželja.
- Spodbujati dvosmerni pretok informacij, znanja, in veščin med ravni: EU – Republika Slovenija – lokalni nivo.
- Nudjenje podpore medregijskemu in čezmejnemu sodelovanju in doseganje dodane vrednosti sodelovanja.
- Z znanjem in veščinami usposobiti akterje razvoja podeželja, da učinkovito izvajajo politiko razvoja podeželja.

Zgoraj omenjene cilje naj bi dosegli z naslednjimi aktivnostmi:

- Informiranje podeželskega prebivalstva in ostalih organizacijskih struktur na podeželju o ukrepih razvojnih politik za podeželje (periodika, promocijski material, spletna stran, seminarji, srečanja, forum, kontaktna točka,...).
- Spodbujanje sodelovanja akterjev razvoja podeželja na medobmočnem in meddržavnem nivoju (vzpostavljena in dostopna baza organizacijskih struktur na podeželju, srečanja in seminarji, ogledi dobrih praks,...).
- Zbiranje in posredovanje podatkov o razvoju podeželskih območij in izvajanju ukrepov razvojnih politik.

Za spremljanje delovanja Mreže za podeželje so definirani naslednji kazalniki:

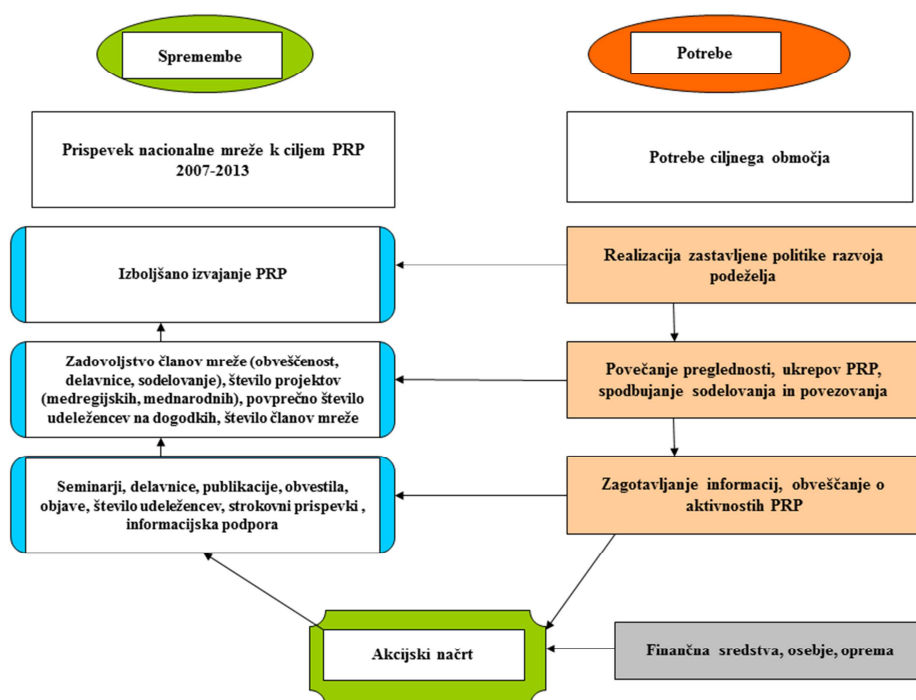
- število izdanih publikacij,
- število seminarjev,
- povprečno število udeležencev na seminarjih,
- število delavnic,
- povprečno število udeležencev na delavnicah,
- število članov Mreže,
- ocena organizacije dogodkov, kakovosti pripravljenih informacij, svetovanja in animacije (lestvica 1-5).

V Operativnem programu, ki predstavlja izvedbeni program aktivnosti Mreže za podeželje za obdobje 2009-2013, so opredeljeni podrobnejši kazalniki po aktivnostih:

Aktivnost	Komuniciranje	Sodelovanje	Usposabljanje
Kazalnik	• Število obvestil • Število objav • Število obvestil posredovanih iz evropske, regionalne, lokalne • Zadovoljstvo članov mreže za podeželje z obveščenostjo	• Število medregijskih projektov sodelovanja (LEADER) • Število čezmejnih projektov sodelovanja (LEADER) • Število objavljenih strokovnih prispevkov s področja razvoja podeželja • Število organiziranih srečanj • Zadovoljstvo članov Mreže za podeželje z izboljšanjem stanja na področju sodelovanja med akterji razvoja podeželja (anketa)	• Število delavnic • Število udeležencev • Zadovoljstvo članov mreže z izvedbo delavnic (anketa)

Na podlagi zastavljenih ciljev, predlaganih aktivnosti in vrednostmi posameznih kazalnikov lahko pripravimo intervencijsko logiko in tudi ovrednotimo uspešnost delovanja Mreže za podeželje. Intervencijska logika je prikazana na naslednji sliki.

Slika 4: Intervencijska logika Mreže za podeželje

Intervencijska logika mreže je ustrezna, saj sledi osnovnim ciljem in nalogam nacionalnih mrež za podeželje. Če pogledamo dosežene učinke in rezultate (podatki Letno poročilo Mreže za podeželje za leto 2013) vidimo, da je Mreža uspešna pri doseganju učinkov, medtem ko je uspešnost doseganja zastavljenih kazalnikov rezultatov omejena. Zato lahko tudi domnevamo, da je vpliv Mreže na realizacijo zastavljene politike razvoja podeželja skromen. To seveda ne pomeni, da je bilo delovanje mreže v analiziranem obdobju neuspešno, temveč da je potrebno realneje zastaviti kazalnike in izboljšati delovanje mreže. Ker je vzpostavitev nacionalnih mrež za podeželje v obdobju 2007-2013 novost, bomo verjetno šele v obdobju 2014-2020 realneje ocenili ustreznost, uspešnost, učinkovitost, koherentnost Mreže. Zato je zelo pomembno podrobno analizirati dejavnike, ki prispevajo k uspehu ali neuspehu izvajanja nalog Mreže.

4.2. *Odgovori na postavljena evalvacijska vprašanja*

V tem poglavju smo upoštevali postavljeno izhodišče z naborom evalvacijskih vprašanj, ki so razvidna iz poglavja 4.2.

4.2.1. Kakšna je učinkovitost oziroma primernost organizacijske strukture Mreže (upravljanje Mreže, Usmerjevalna skupina Mreže, vključevanje članov Mreže)?

V Akcijskem načrtu Mreže za podeželje je opredeljeno, da Mreža za podeželje povezuje vladne, nevladne in zasebne organizacije in strukture, ki so vključene v razvoj podeželja. Deluje v okviru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Izvajanje posameznih nalog mreže je lahko dodeljeno pogodbeno na podlagi javnih razpisov različnim usposobljenim organizacijam in posameznikom. Nadzor nad delovanjem in izvajanjem nalog mreže vrši MKGP. Mreža za podeželje je tudi podpora nalogam tehnične pomoči predvsem v delu, ki se nanaša na obveščanje javnosti in zbiranje podatkov za vrednotenja. V začetku svojega delovanja je Mreža delovala z enim koordinatorjem, v zadnjem obdobju pa sta za potrebe koordinacije zaposleni dve osebi.

Vmesno vrednotenje Programa razvoja podeželja v letu 2010 je ugotovilo, da je Mreža za podeželje premalo aktivna, da bi njeno delovanje imelo bistven vpliv na izvedbo PRP, in deležniki (Društvo za razvoj slovenskega podeželja, Kmetijsko gozdarska zbornica) so zelo kritični do njenega delovanja. Predlagano je bilo, da če ministrstvo ne bo uspelo zagotoviti večjo aktivnost Mreže, je smiselno njeno vodenje pogodbeno predati kaki izmed organizacij, ki se ukvarjajo z razvojem podeželja. Podoben sklep lahko povzamemo iz opravljenih intervjujev: kar se tiče informiranja o izvajanju ukrepov Programa razvoja podeželja 2007-2013, Mreža svoje delo upravlja dobro, se pa pojavljajo pomisleki, da v kolikor bi bila Mreža organizirana zunaj Organa upravljanja, katero bi vodil neodvisen izvajalec na osnovi potrjenega programa, bi bil proces odločanja bistveno lažji in hitrejši. Lažje bi se ga tudi letno ocenjevalo in usmerjalo, s čemer bi se povečala transparentnost delovanja mreže. Temu se pridružujejo delno tudi mnenja nekaterih anketiranih v okviru spletne ankete: Mreža za podeželje, organizirana kot posebna enota v okviru MKGP, ne uživa podpore, kakršno bi si zaslužila. Mreža ne bi smela biti v sestavi ministrstva, da bi lahko zagotavljala nepristranskost, transparentnost in večjo vključenost vseh deležnikov, ki delujejo na podeželju. Koncesija zunanjim izvajalcem za storitve Mreže po vzoru nekaterih drugih evropskih držav bi bila učinkovitejša. Kritiki navkljub na podlagi vseh pridobljenih informacij (preko vprašalnikov, intervjujev in tujih zgledov) ocenjujemo, da je **struktura ustreзна**, so pa znotraj tega še možnosti za izboljšanje, predvsem kar se tiče kadrovskih okrepitev (angažiranje po potrebah). Po evropski uredbi je bilo v programskem obdobju 2007-2013 za delovanje Mreže mogoče porabiti 10 % sredstev tehnične pomoči, pri čemer se lahko največ 20 % sredstev porabi za vodenje Mreže. V tem programskem obdobju je imela Mreža na voljo 600.178 EUR, koriščenje sredstev Mreže pa se je skozi leta povečevalo z izvajanjem več aktivnosti. V novem programskem obdobju se sredstva za delovanje Mreže za podeželje povečujejo, saj bo okvirno na voljo 12 % sredstev v okviru Tehnične pomoči.

V programskem obdobju 2007-2013 je bila marca 2011 ustanovljena **Usmerjevalna skupina Mreže za podeželje**, v katero je vključenih 16 institucij javnega zasebnega in nevladnega sektorja. Glavni

namen oblikovanja usmerjevalne skupine je okrepiti delovanje in vlogo Mreže v smeri nudenja podpore kvalitetnejšemu in učinkovitejšemu izvajanju ukrepov Programa razvoja podeželja. V novem programskem obdobju 2014-2020 bo Usmerjevalna skupina imela še večjo vlogo, saj bi naj izvajala naslednje naloge:

- podajanje predlogov za izboljšanje aktivnosti in delovanje Mreže za podeželje;
- podajanje pripomb in predlogov h gradivom in aktom Mreže za podeželje;
- podajanje predlogov za ustanovitev tematskih delovnih skupin;
- zagotavljanje širjenja in izmenjave informacij, praks, znanja na področju razvoja podeželja med člani Mreže, organizacijami in posamezniki;
- zagotavljanje vsebin, podatkov in informacij za pripravo gradiv, delavnic, dogodkov ipd.;
- sodelovanje pri aktivnostih Mreže in druge naloge, določene s poslovnikom in drugimi akti mreže za podeželje.

Iz opravljenih intervjujev je razvidno, da na samo sestavo Usmerjevalne skupine načeloma ni večjih pripomb, postavlja pa se vprašanje, ali so te organizacije aktivne. Temu je potrebno dodati kritiko sodelujočih v spletni anketi, ki se v zvezi z Usmerjevalno skupino nanaša na sledeče: raven odločanja je na vodilnih na MKGP – usmerjevalni odbor je zgolj posvetovalno telo in nima velikega vpliva na delovanje Mreže. Obenem člani usmerjevalnega odbora velikokrat niso seznanjeni z zadevami, o katerih bo tekla beseda na seji UO. Delovanje oz. koordiniranje mreže ne more biti moteno oz. nezadostno zaradi notranjih razmer koordinatorja (MKGP). Vendar je kot izrazito pozitivno potrebno izpostaviti, da bodo v novem programskem obdobju predlogi aktivnosti, ki jih predlagajo člani usmerjevalne skupine ocenjevani na podlagi opredeljenih kriterijev. Na ta način se povečuje aktivna vključenost članov usmerjevalne skupine in se hkrati krepi neposredno sodelovanje med deležniki, ki delujejo na področju razvoja podeželja. Po naši oceni se bosta s tem pomen in vloga usmerjevalne skupine močno povečala.

Vključevanje članov v Mrežo za podeželje poteka preko obrazca na spletni strani Programa razvoja podeželja. Tehnično gledano je vključevanje članov v Mrežo za podeželje preprosto. Ob registraciji v bazo Mreže zainteresirani izrazijo tudi področje zanimanja, na podlagi česar jim je omogočeno prejemanje bolj usmerjenih informacij. Področja zanimanja so: kmetijstvo, gozdarstvo, predelava kmetijskih in gozdarskih proizvodov, varnost in kakovost hrane, varstvo okolja, urejanje kmetijskega in podeželskega prostora, LEADER, diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti, podjetništvo, celovit razvoj podeželja, turizem in drugo. Dobra polovica članov je kot področje zanimanja ob včlanitvi navedla vse ponujene možnosti. Trenutno je v bazo Mreže za podeželje včlanjenih 798 članov. Od ustanovitve v letu 2008, ko je Mreža za podeželje štela 199 članov, je članstvo vseskozi enakomerno naraščalo. Samo v letu 2014 se je število članov povečalo za tretjino. Med člani okoli tri četrtine predstavljajo posamezniki, v preostali četrtini pa najdemo predstavnike ministrstev in drugih javnih institucij, kot so občine, fakultete, inštituti, regionalne razvojne agencije, kmetijsko gozdarske zbornica in združenja. V mrežo se je mogoče vključiti tudi na raznih dogodkih, ki jih organizira Mreža za podeželje preko prijavnega obrazca iz promocijske zloženke. Preko spletne ankete so bili člani nekoliko kritični do vprašanja aktivnega vključevanja v delovanje Mreže:

- slaba koordinacija med Mrežo in zainteresiranimi, slabi osebni stiki s koordinatorji, odziv na pobude članov je pogosto tog in elastičen, če predlagane aktivnosti niso v osnovni shemi.

Koordinatorji so preveč obremenjeni z birokracijo. Enostavno je preveč aktivnosti in premalo ljudi za izpeljavo vseh zadanih nalog;

- manjka aktivnosti, ki bi deležnikom dale občutek aktivnega vključevanja, nejasna vloga Mreže za širšo publiko. Prav tako Mreža premalo zastopa interes podeželja in preveč "kima birokratom".

Kot je bilo že omenjeno, smo tudi z anketnim vprašalnikom preverjali, kakšno je mnenje članov o vseh ključnih vidikih upravljanja Mreže. Na vprašanje »Ali menite, da sta organiziranost in koordinacija Mreže za podeželje ustrezna?« je **slaba polovica** članov (41 %), ki so se odzvali na to vprašanje, odgovorila, da je **zadovoljna z upravljanjem in vključevanjem v aktivnosti Mreže**. Še večji delež članov, skoraj **polovica, je takšnih, ki enostavno ne pozna organizacijske strukture in pristopa k upravljanju Mreže**, medtem ko je 10 % članov izrazilo nezadovoljstvo z organiziranostjo in koordinacijo mreže, ki ga pojasnjujejo s sledečimi razlogi, ki so podrobneje opisani v tekstu:

- premajhen vpliv Usmerjevalne skupine, saj gre zgolj za posvetovalno telo;
- slaba koordinacija med Mrežo in aktivnimi člani; pomanjkanje ljudi na OU;
- težave pri aktivnem vključevanju članov.

Iz odgovorov spletne ankete je mogoče razbrati, da osnovna kritika članov leti na upravljanje Mreže znotraj MKGP, saj bi bilo po njihovem mnenju upravljanje s strani zunanje institucije bolj nepristransko, bolj transparentno, bolj učinkovito, deležniki bi se lažje in aktivneje vključevali v aktivnosti Mreže, aktivnosti Mreže bi se lažje prilagajale potrebam članov in podobno. Ob tem je potrebno dodati, da je članov, ki so zadovoljni z upravljanjem in koordinacijo štirikrat toliko kot tistih, ki niso, tako da lahko sklepamo, da je **struktura ustrezno zastavljena, so pa znotraj tega še možnosti za izboljšanje**: kadrovska okrepitev organa upravljanja Mreže na MKGP, upoštevanje predlogov aktivnosti izven zastavljenih okvirjev, več osebnih stikov med organom upravljanja in člani, jasneje definirana in zainteresirani javnosti predstavljena vloga Mreže.

Sicer pa spremljanje in vrednotenje Mreže za podeželje v novem programskem obdobju še pridobiva na pomenu, saj je potrebno v okviru Mreže vzpostaviti sistem spremljanja in (samo)vrednotenja, ki bo prispeval k izboljšanju uspešnosti in učinkovitosti izvajanja Mreže. Velika pozornost bo namenjena tudi širitvi rezultatov mreženja. Mreža se bo intenzivno vključevala v aktivnosti in pobude Evropske mreže za razvoj podeželja, glede na potrebe pa tudi v aktivnosti Mreže Evropskega inovativnega partnerstva kot tudi Evropske evalvacijske mreže. Poudarek bo dan skupnemu izvajanju aktivnosti – torej sodelovanju in izvajanju aktivnosti med več partnerji. Podporna enota Mreže bo nastopala v vlogi koordinatorja aktivnosti oziroma sodelovala z različnimi partnerji pri izvajanju, v nekaterih primerih tudi kot izvajalec aktivnosti, aktivnosti pa se bodo prav tako izvajale preko Usmerjevalne skupine Mreže, članov Mreže in zunanjih izvajalcev, izbranih preko sistema javnega naročanja.

Priporočila:

- **v zvezi z upravljanjem Mreže:**
 - o v novem programskem obdobju je potrebno zagotoviti zadostna sredstva, ki se med izvajanjem programa ne bi spreminjala;
 - o povečati avtonomnost koordinatorjev Mreže za podeželje pri sprejemanju odločitev;

- o kadrovska okrepitev organa upravljanja Mreže na MKGP;
- o več osebnih stikov med organom upravljanja in člani;
- o jasneje definirana in zainteresirani javnosti predstavljena vloga Mreže.
- **v zvezi z Usmerjevalno skupino Mreže:**
 - o povečati število srečanj usmerjevalne skupine;
 - o objavljati zapisnike usmerjevalne skupine Mreže za podeželje;
 - o smiselno bi bilo razmisliti o vključitvi Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede, ki izvaja interdisciplinarni študij razvoja podeželja, v Usmerjevalno skupino – s tem bi se tudi povečala regionalna pokritost raziskovalno-izobraževalnih institucij, saj je v Usmerjevalno skupino že vključena Biotehnična fakulteta iz Ljubljane;
 - o dosledno upoštevati sklepe, pobude in predloge Usmerjevalne skupine;
- **v zvezi z vključevanjem članov v aktivnosti Mreže:**
 - o v iskalniku baze članov Mreže za podeželje bi bilo smiselno omogočiti iskanje tudi po tipu organizacije oziroma jo nadgraditi na način, da bi omogočala vzpostavitev baze strokovnjakov po posameznih področjih dela in tematskih sklopih;
 - o objavljati letni izvedbeni načrt aktivnosti Mreže za podeželje;
 - o upoštevanje predlogov aktivnosti izven zastavljenih okvirjev.

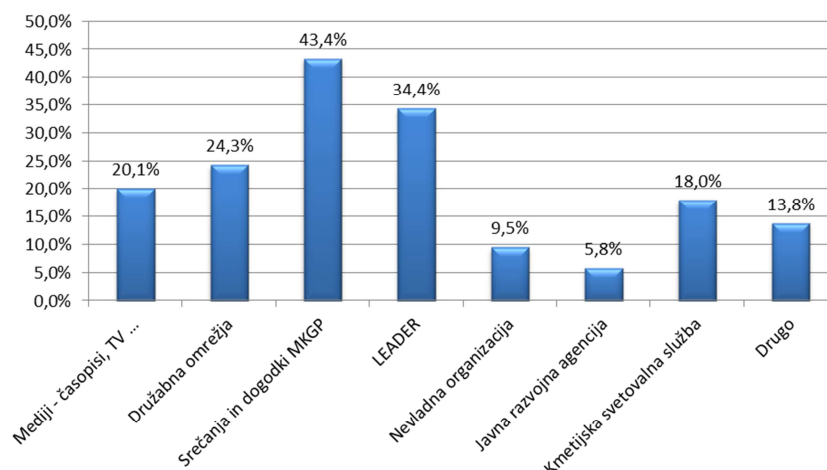
4.2.2. *Ali je Mreža za podeželje prepoznavna med partnerji (različni deležniki), potencialnimi upravičenci in širšo javnostjo?*

Odgovor na to evalvacijsko vprašanje smo ugotavljali večplastno. V okviru vmesnega vrednotenja v letu 2010 je bilo ugotovljeno, da je Mreža za podeželje, ki deluje v okviru MKGP po mnenju zainteresirane javnosti premalo aktivna, *da bi njeno delovanje imelo bistven vpliv na izvedbo PRP. To se je pokazalo predvsem pri izvajanju novih ukrepov v programskem obdobju 2007-2013, ki so bili slabše poznani med ciljnim skupinami.* Tudi iz opravljenih intervjujev je razvidno, da Mreža ni v celoti izpolnila pričakovanj. Intervjuvanci ne vidijo jasne razmejitve med Programom razvoja podeželja in Mrežo za podeželje. Izpostavili so, da je na trenutni spletni strani PRP težko najti spletno stran Mreže za podeželje, prav tako pa opozarjajo na pomanjkanje ustreznih vsebin. Obenem smo v anketnem vprašalniku z uvodnim vprašanjem »Ali poznate Mrežo za podeželje?« ugotavljali **prepoznavnost Mreže med širšo javnostjo**, saj je bila povezava na spletni vprašalnik postavljena tudi na spletno stran Programa razvoja podeželja. Med tistimi respondenti, ki so se odzvali preko te povezave, je skoraj 60 % takšnih, ki ne poznajo Mreže za podeželje in njenih aktivnosti. Res pa je, da prepoznavnost Mreže med širšo javnostjo ni toliko pomembna, kot je pomembna njena prepoznavnost med ciljno javnostjo – presenetljivo je, da je tudi med člani Mreže, ki so se odzvali na e-poštni poziv, poslan vsem članom Mreže v izpolnjevanje, več kot 11 % takšnih, ki ne poznajo Mreže za razvoj podeželja, pa čeprav so njeni člani. To kaže na to, da:

- so v Mrežo vključeni tudi takšni subjekti, ki sploh niso bili informirani, v kaj in s kakšnim namenom se včlanjujejo;
- je postopek včlanjevanja enostaven in preprost, samo članstvo pa ne zahteva kakšne posebne aktivne vloge.

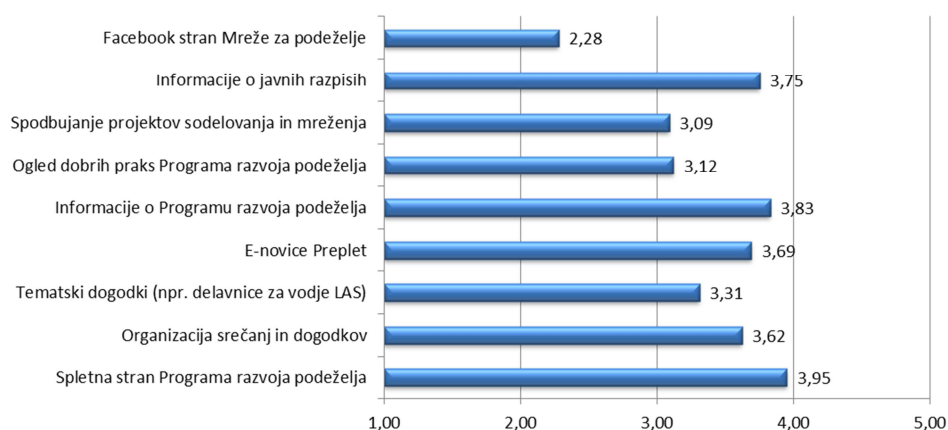
Med tistimi, ki poznajo Mrežo in njeno delovanje, je skoraj polovica označila, da so Mrežo in njene aktivnosti **spoznali preko srečanj in dogodkov MKGP, dobra tretjina pa preko LEADER pobude. Pomemben vir so tudi družbena omrežja ter mediji** (časopisi, TV, splet) z več kot petino odgovorov.

Slika 5: Viri informiranja o Mreži za podeželje (n=189)

Prepoznavnost Mreže smo preverjali tudi z vidika storitev in aktivnosti, ki jih izvaja. Med najbolj prepoznavnimi sta spletna stran Programa razvoja podeželja ter informiranje o Programu. Visoko prepoznavna sta tudi informiranje o javnih razpisih ter E-novice Preplet, katerima sledi organizacija srečanj in dogodkov. Najmanj prepoznavne storitve oz. aktivnosti so Facebook stran Mreže, spodbujanje projektov sodelovanja oz. mreženja, ogled dobrih praks ter tematski dogodki. S tega vidika bi bilo smiselno v okviru kadrovskih in finančnih zmožnosti **okrepiti komuniciranje o teh aktivnostih in njihovo izvajanje.**

Slika 6: Prepoznavnost storitev Mreže za podeželje (1-ne poznam, 5-zelo dobro poznam) (n=173)

Da je smiselno okrepiti komunikacijske aktivnosti in izvajanje nekaterih aktivnosti Mreže, predlagajo tudi anketiranci. Po njihovem mnenju je **prepoznavnost Mreže** in njenih aktivnosti **mogoče izboljšati** na številne in raznovrstne načine, izpostavljammo najpogostejše navedene:

- s povečanjem aktivnosti oglaševanja (Kmečki glas, TV) in pojavljanjem/predstavitvijo v medijih (TV – lokalni, regionalni, nacionalni, časopisi, internetni mediji, družbena omrežja);
- z dobrim, kakovostnim in vztrajnim delom, ki rezultira v izvedbi več projektov, ter posluhom za ljudi in osebnim pristopom (»druženje iz oči v oči«) ter večjo prisotnostjo na terenu, kar pomeni tudi več dogodkov in delavnic za lokalno prebivalstvo oz. za čim večje število prebivalcev podeželja (več manjših lokalnih dogodkov, bolj razpršenih po Sloveniji in lažje dostopnih) - prepoznavnost mreže se namreč najbolj učinkovito širi s konkretnimi aktivnostmi, to pa so delavnice, prenos informacij ipd. ...;
- z aktivnejšo vlogo pri promociji in predstavitvah primerov dobrih praks. V tem okviru bi bilo dobro prikazati dobro zastavljene projekte, ki so bili podprti in realizirani (prikaz od začetka do konca) – nujno je, da so prikazani vidni rezultati (realna zaposlitev, prihodki, donosi ...), vloženo delo in sredstva; promocijo uspešnih LAS in LEADER projektov preko kratkih filmov na RTV bi kazalo ohraniti kot stalno prakso;
- z vključitvijo (in povezovanjem) v obveščanje in aktivnosti stanovskih organizacij in ostalih deležnikov programa razvoja podeželja (KGZS in njenih svetovalcev ipd.), lokalnih skupnosti, ...;
- z razširitvijo kroga dosedanjega informiranja (srednje poklicne, višje in univerzitetne šole s področja kmetijstva; sem sodijo tudi publikacije kot zloženke po kmetijskih lokalnih trgovinah, krajevnih skupnostih in društvih).

Priporočila:

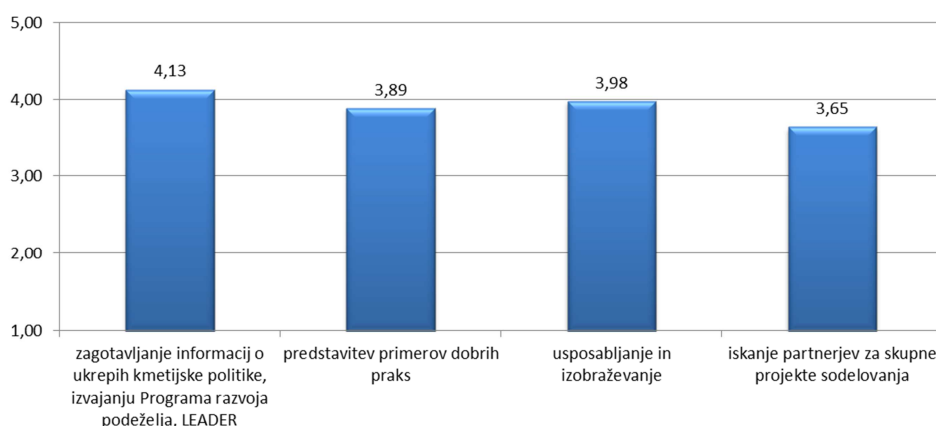
- smiselno bi bilo, da bi imela Mreža za podeželje na spletni strani PRP viden zavihek;
- tudi na spletnih straneh organov, ki so v sestavi ministrstva (ARSKTRP, Uprava za varno hrano, Inšpektorat za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano), bi lahko bil zavihek, s katerim bi bili preusmerjeni na spletno stran Mreže za podeželje;
- povečanje prepoznavnosti s povečanjem aktivnosti oglaševanja (Kmečki glas, TV) in pojavljanjem/predstavitvijo v medijih v skladu s finančnimi zmožnostmi;
- poudarek na osebnem pristopu in pojavljanje na terenu – organizacija dogodkov in delavnic za lokalno prebivalstvo oz. za čim večje število prebivalcev podeželja;
- aktivnejša vloga pri promociji in predstavitvah primerov dobrih praks;
- vključevanje in povezovanje v obveščanje in aktivnosti vseh ključnih deležnikov programa razvoja podeželja.

4.2.3. Katera področja delovanja Mreže za podeželje imajo največji potencial za dodano vrednost k PRP (informiranje in obveščanje, aktivnosti na področju sodelovanja, usposabljanja in vključevanja partnerjev itd.)?

Za ugotavljanje odgovora na zastavljeno evalvacijsko vprašanje smo anketirance v spletni anketi povprašali, **kako pomembna** je z njihovega vidika Mreža za podeželje, **upoštevaje aktivnosti, ki jih izvaja**. Kot najpomembnejšo so navedli zagotavljanje informacij o ukrepih kmetijske politike, izvajanju Programa razvoja podeželja in LEADER pobudi. Zelo pomembna aktivnost je po njihovem mnenju tudi usposabljanje in izobraževanje, malenkost manj pa predstavitev primerov dobrih praks.

Kot najmanj pomembna, vendar še vedno visoko ocenjena z vidika ocenjevalne lestvice, je aktivnost iskanja partnerjev za skupne projekte sodelovanja.

Slika 7: Pomembnost aktivnosti Mreže za podeželje z vidika njenih članov (1-nepomembna, 5-zelo pomembna) (n=150)

Kot zelo pomembno orodje z vidika zagotavljanja informacij so se izkazale elektronske novice Preplet. V obdobju 2011 do 2013 je za urejanje novic skrbelo Društvo za razvoj slovenskega podeželja. Število naročnikov na Preplet se je v obdobju 2010-2013 povečalo s 307 na 1.456, kar kaže na velik interes javnosti za prejemanje novic o razvoju podeželja. Vidimo, da obstaja velik razkorak med prejemniki novic Preplet in registriranimi člani Mreže za podeželje, zaradi česar bi bilo smiselno izvajati aktivnosti, ki bi povečale število članov Mreže. Sicer pa Mreža v tedenskih novicah poziva člane k posredovanju informacij o njihovih aktivnostih in dogodkih. Nekateri intervjuvanci so izpostavili, da že posredujejo informacije, urednik Prepleta pa se samostojno odloči, ali jih bo objavil. V letu 2014 se je urejanje Prepleta znova preneslo na MKGP. Spremenila se je struktura novic, predvsem se je zmanjšalo število objavljenih novic Lokalnih akcijskih skupin, kar pa je lahko posledica tega, da je Društvo za razvoj slovenskega podeželja pričelo z izdajanjem LAS novic.

Pri sodelovanju in usposabljanju je po mnenju intervjuvancev še veliko rezerve in bi bilo treba storiti korak naprej. Med izvedenimi aktivnostmi Mreže na področju sodelovanja je treba izpostaviti izvedbo dveh Podeželskih parlamentov, ki jih je Mreža izvedla skupaj z Društvom za razvoj slovenskega podeželja. Skupaj z Agencijo za kmetijske trge je bilo izvedenih več predstavitev javnih razpisov. Predvsem predstavniki lokalnih akcijskih skupin si želijo, da bi se Mreža še bolj aktivno vključila v iskanje partnerjev pri projektih sodelovanja. V ta namen bi lahko organizirala sodelovanje na t. i. »borzah sodelovanja«, saj si sedaj LASi zaradi omejenih finančnih sredstev težko privoščijo tovrstne aktivnosti. Ker gre za zelo specifične vsebine, ocenjujemo, da bi bilo koristno, da bi te aktivnosti v bodoče izvajala tematska delovna skupina LEADER/CLLD (v kolikor bo vzpostavljena), oziroma se prenesejo na zunanega izvajalca. Sicer pa predstavniki Mreže za podeželje in organa upravljanja aktivno sodelujejo tudi na seminarjih in sestankih Evropske Mreže za razvoj podeželja (EMRP). Na spletnih straneh Mreže za podeželje so objavljene novice in predstavitve s teh dogodkov, vprašljiv pa je doseg tovrstnega obveščanja. Mreža za podeželje bi lahko po potrebi ob kakšnih ključnih dogodkih

za usmerjevalno skupino ali pa tudi za širšo zainteresirano javnost pripravljalo kratke javne predstavitve.

Izbori dobrih praks projektov je tretja aktivnost, ki jo je izvajala Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013. V ta namen je bila na spletni strani vzpostavljena baza projektov dobrih praks, ministrstvo pa je izdalo več publikacij, ki so služile za predstavitve na raznih sejmi in drugih dogodkih ministrstva. Kot dober primer sodelovanja lahko navedemo sodelovanje med Ministrstvom, KGZS in LASi, ki so izdali knjižico s primeri dobrih praks. Zbornica je bila z vzpostavljenim sodelovanjem zadovoljna, poudarili pa so, da je bilo potrebno veliko časa in usklajevanja, da je prišlo do realizacije.

V novem programskem obdobju bo v okviru Mreže delovala tudi delovna skupina za »zbiranje primerov projektov in izbor dobrih praks«, ki bo na osnovi opredeljenih kriterijev in področij izbirala primere projektov in dobre prakse, ki se izvajajo na podeželju in so bili financirani iz PRP. V intervjujih je bilo izpostavljeno, da bi Mreža lahko v naslednjem programskem obdobju za člane organizirala ogleda dobrih praks na terenu.

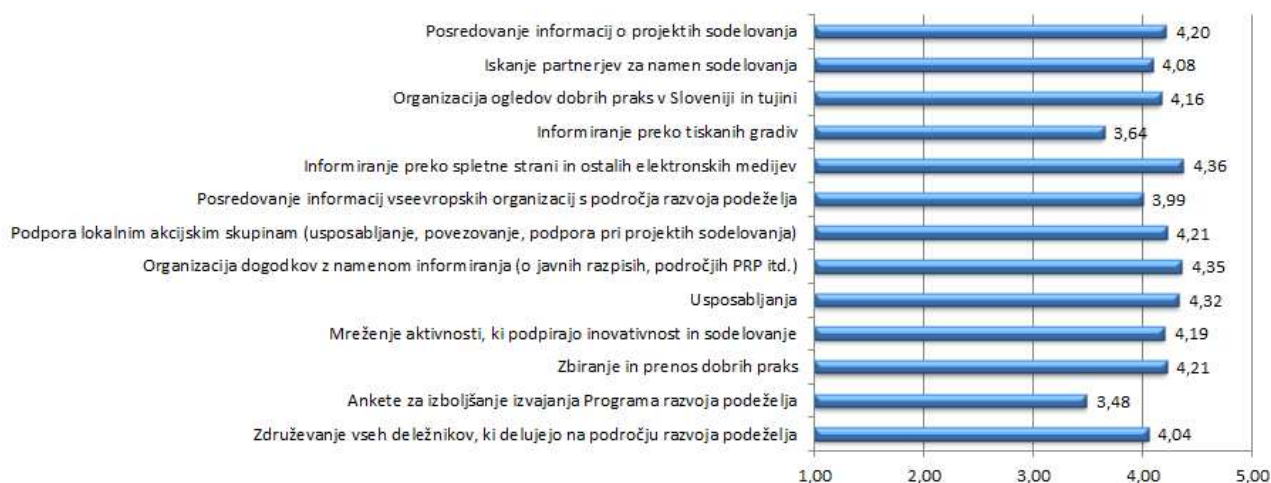
Tudi v programskem obdobju 2014-2020 bo Mreža izvajala podobne sklope aktivnosti kot v obdobju 2007-2014. Za identifikacijo, katere naloge znotraj teh sklopov so za člane mreže in ostale deležnike najbolj pomembne in ki bodo lahko prispevale k dodani vrednosti PRP 2014-2020, smo anketirance pozvali, da ocenijo posamezne naloge z oceno od 1-nepomembno do 5-zelo pomembno. Med **najpomembnejše naloge uvrščajo naloge informiranja**, in sicer **informiranje preko spletne strani in ostalih elektronskih medijev ter informiranje (o javnih razpisih, področjih PRP ipd.) preko organizacije dogodkov**. Zelo pomembna naloge so tudi aktivnosti usposabljanja, zbiranja in prenosa dobrih praks, podpore lokalnim akcijskim skupinam, posredovanja informacij o projektih sodelovanja ter mreženje aktivnosti, ki podpirajo inovativnost in sodelovanje. Zgolj tri naloge so bile ocenjene z nižjo povprečno oceno kot »4-pomembna«, in sicer: ankete za izboljšanje izvajanja Programa razvoja podeželja (uporabniki pogosto ne vidijo neposrednih koristi anket, velikokrat se tudi ne upošteva njihovih priporočil ipd.), informiranje preko tiskanih gradiv (očitno je, da so e-gradiva bolj ažurna in hitreje dostopna) ter posredovanje informacij vseevropskih organizacij s področja razvoja podeželja (te informacije so za uporabnike pogosto preveč oddaljene od njihovih lokalnih potreb). Poleg naštetih nalog, ki so jih respondenti ocenjevali, so v razdelku »Drugo« izpostavili tudi nekatere naloge, ki so za njih še posebej pomembne:

- v okviru sklopa informiranja naj bi bilo več **informacij v povezavi s tekočim izvajanjem ukrepov** (kratke analize o izvedenih javnih razpisih), pregled nad koriščenjem sredstev PRP, bolj ažurno posodabljanje spletne strani in vključevanje članov v aktivno sodelovanje (npr. članki, prispevki itn.), napovedi objave javnih razpisov; sodelovanje pri lokalnih posvetih, srečanjih, ...
- **tehnična pomoč pri pripravi projektov** sodelovanja, pomoč pri reševanju administrativnih ovir, usposabljanje za oddajo vlog oziroma izpolnjevanje obrazcev, prilagoditev javnih razpisov, da bodo intelektualno dostopni malemu človeku – v nasprotnem primeru naj Mreža nudi brezplačno pomoč;
- mreža naj predstavlja **komunikacijski kanal** in nudi pomoč pri nastalih problemih med uporabniki (izvajalci projektov), MKGP, ARSKTRP in ostalimi deležniki: v tem okviru se naj nudi

možnost sporočanja nepravilnosti in nepravičnosti, ki se zgodijo pri postopkih na ARSKTRP, tudi v določenih primerih nekorektnega in neprofesionalnega obnašanja uslužbencev do izvajalcev projektov. Omogoča naj pojasnitve na vprašanja, ki jih zastavljajo uporabniki-izvajalci projektov, lahko tudi v obliki elektronskega foruma. Mreža naj zbira informacije o slabostih PRP in jih prenese do akterjev kmetijske politike. Vršitev pritiska na neaktivna vodstva LAS. Postavitev »Ponujam – Potrebujem« (za storitve, tehnologije, izdelke ...) portala, namenjen članom;

- **poudarek podjetniškim vsebinam:** povezovati npr. proizvajalce in odkupovalce mleka za enoten nastop na trgu. Nudjenje storitev podjetniškega svetovanja, npr. v obliki objavljanja informacij »Kako kmečko gospodarstvo/podjetje pristopi k otvoritveni bilanci? Kje so na primer objavljeni cenilci premoženja, t.j. stavb/opreme?«

Slika 8: Pomembnost nalog Mreže za podeželje 2014-2020 (1-nepomembna, 5-zelo pomembna) (n=193)

Priporočila:

- v okviru informiranja bi lahko bilo več informacij v povezavi s tekočim izvajanjem ukrepov (kratke analize o izvedenih javnih razpisih), pregled nad koriščenjem sredstev PRP, bolj ažurno posodabljanje spletne strani in vključevanje članov v aktivno sodelovanje (npr. članki, prispevki itn.), napovedi objave javnih razpisov ipd.;
- tehnična pomoč pri pripravi projektov, pomoč pri reševanju administrativnih ovir;
- Mreža naj predstavlja komunikacijski kanal in nudi pomoč pri nastalih problemih med uporabniki (izvajalci projektov), MKGP, ARSKTRP in ostalimi deležniki, nudi naj pojasnitve na vprašanja, ki jih zastavljajo uporabniki-izvajalci projektov, npr. v obliki elektronskega foruma;
- pri aktivnostih informiranja, usposabljanja in izobraževanja naj bo poudarek dan tudi podjetniškim vsebinam;
- smiselno bi bilo bolje obveščati člane Mreže za podeželje o aktivnostih Evropske mreže za razvoj podeželja. Prirejali bi lahko javne predstavitve, kjer bi zainteresirana javnost lahko razpravljala o tekočih aktivnostih EMRP;
- po potrebi bi lahko prevajali tudi razne publikacije, ki jih objavlja EMRP, in sprotno izvajali podobne aktivnosti tudi v nacionalnem okviru (ankete, kratke ekspertize ipd.).;

- strukturirati novice Preplet, saj je iz opravljenih intervjujev razvidno, da si uporabniki želijo ciljno usmerjenih novic po posameznih vsebinah oziroma tematskih sklopih;
- urediti arhiv novic Preplet po posameznih tematskih sklopih (LEADER/CLLD, ekološko kmetijstvo, mladi kmetje ...);
- vzpostaviti sistem za ogled projektov dobrih praks na terenu;
- sodelovanje Mreže za podeželje na dogodkih, ki spodbujajo iskanje partnerjev v projektih sodelovanja (»borze sodelovanja«);
- vzpostaviti kontinuirano sodelovanje z ostalimi deležniki, ki delujejo na področju razvoja podeželja pri zagotavljanju tedenskih informacij (pri tem mislimo predvsem na društva in organizacije, ki že imajo vzpostavljene mreže in informacijske kanale ter periodično izdajajo svoje informacije (DRSP, KGZS, Zadržna zveza).

4.2.4. Kako določiti metode vrednotenja, ki bodo uporabne tudi za Ex-post 2007-2013?

Temeljna vprašanja naknadnega vrednotenja nacionalne mreže za podeželje so naslednja:

- Kako je nacionalna mreža za podeželje prispevala k ciljem PRP?
- Kaj je Mreža prispevala k ciljem PRP?
- Identifikacija dobrih praks.
- Priporočila za obdobje 2014-2020.

Izhodišča: Okvir skupnega spremljanja in vrednotenja (CMEF) določa pet vrst kazalnikov v skladu s splošnim pristopom k programiranju, vendar ne vsebuje kazalnikov, ki bi omogočili spremljanje aktivnosti nacionalnih mrež za podeželje. Zato so bile države članice samostojne pri definiranju kazalnikov učinka (angl. »programme-specific indicators«), kar omogoča veliko svobode, tako pri določitvi kazalnikov kakor tudi pri zbiranju podatkov. Cilji in kazalniki mreže za podeželje so tako opredeljene v Operativnem programu izvajanja aktivnosti mreže za podeželje.

Zaradi same narave aktivnosti in omejene ureditve na ravni EU (zakonodaja, smernice) se nacionalne mreže za podeželje bistveno razlikujejo od ostalih ukrepov programov razvoja podeželja, kar zahteva tudi specifičen pristop k vrednotenju. Medtem ko prevladujejo kazalniki učinka, ki omogočajo kvantitativno vrednotenje, pa je možno kazalnike rezultatov in vplivov večinoma oceniti zgolj kvalitativno. Zato je vrednotenje Mreže povezano tudi s subjektivnostjo, širokimi cilji, kakor tudi z odsotnostjo izhodiščnih vrednosti. Torej je zelo pomemben proces kakor tudi neopredmeteni učinki/rezultati. Zato so makroekonomski modeli kot tudi različne ekonometrične analize manj primerne za vrednotenje nacionalnih mrež za podeželje.

Tako je potrebno podatke pridobiti pri uporabnikih Mreže, in sicer na:

- mikro ravni (raven posameznika): zaradi prejetih informacij in kompetenc (usposabljanje) posamezni uporabniki dosegajo boljše učinke/rezultate;
- mezo ravni (raven skupin deležnikov in njihovih organizacij): zaradi prejetih informacij in kompetenc (usposabljanje) skupine deležnikov dosegajo boljše učinke/rezultate.
- makro ravni (teritorij): izboljšanje izvajanja PRP in posledično boljši rezultati/vplivi.

Pri tem nas zanimajo različni vidiki delovanja Mreže:

- sodelovanje in zadovoljstvo: vprašalniki (na dogodkih, posebej);
- mnenja in mreženje: intervjuji, vprašalniki, fokusne skupine;
- upravljanje (»governance«): analiza socialnih omrežij (angl. »social network analysis«), analiza različnih oblik sodelovanja (memorandum o soglasju).

Tako so poleg kvantitativnih podatkov, ki jih zbira Mreža, pomembni tudi kvantitativne/kvalitativne metode zbiranja podatkov za kazalnike rezultatov (vprašalniki, intervjuji, fokusne skupine, študije primerov), kakor tudi za kazalnike vpliva (vprašalniki, intervjuji, fokusne skupine, študije primerov).

Torej, če povzamemo, imamo na voljo številne metode, ki imajo svoje prednosti in slabosti, kar je razvidno iz naslednje tabele.

Tabela 1: Prednosti in slabosti metod vrednotenja nacionalnih mrež za podeželje

Metoda	Prednosti	Slabosti
Analiza kvantitativnih podatkov, ki jih zbira Mreža	Objektivni podatki, hitrost	Pomanjkanje globine, omejenost podatkov
Intervjuji, fokusne skupine	Globina, osebni pristop, kompleksnost	Pristranskost, majhen vzorec
Vprašalniki	Potencialno velik vzorec, celovite informacije	Slab vpliv na odzivnost, potencialni problem razumevanja vprašanj
Študije primerov	Globina, kompleksnost	Majhen vzorec, odvisno od časa izvedbe
Analiza socialnih omrežij	Vizualizacija kompleksnih razmerij	Zelo kompleksna metoda

Vir: Prirejeno po Sanopoulos, Tvrdnova, 2012.

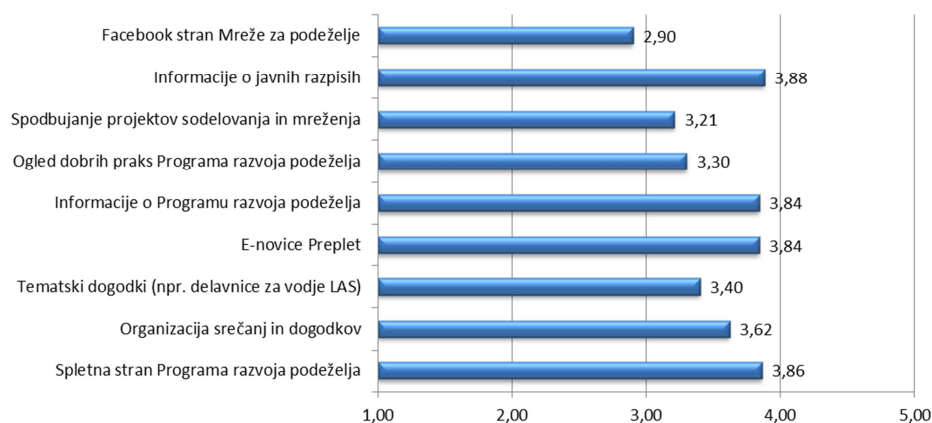
4.2.5. Ali so cilji in aktivnosti Mreže za podeželje ustrezno zastavljeni glede na dejanske potrebe okolja (partnerji in potencialni upravičenci) in potrebe Organa upravljanja in plačilne agencije, v katerem se izvaja PRP 2007-2013?

V pripravo Operativnega programa izvajanja aktivnosti Mreže za podeželje v letu 2008 so bili vključeni tudi člani Mreže, ki so preko anketnega vprašalnika podali mnenje o potrebah slovenskega podeželja in svoja videnja glede aktivnosti Mreže. Anketiranje je potekalo konec leta 2008, vanj so bile vključene 203 osebe, odzvalo se jih je le 23. Kljub temu se je analiza pokazala kot koristna, saj je potrdila potrebo po delovanju takšne strukture, kot je Mreža, hkrati pa je potrdila tudi zasnovo delovanja, ki je bila predvidena v Akcijskem načrtu.

Ustreznost aktivnosti glede na potrebe članov Mreže za podeželje v celotnem programskem obdobju smo preverjali z vprašanjem, **v kolikšni meri posamezne storitve Mreže izpolnjujejo potrebe članov.** Kot se je pokazalo, so storitve informiranja o javnih razpisih najvišje ocenjene z vidika izpolnjevanja potreb članov, temu sledi informiranje preko spletne strani Programa za razvoj podeželja,

informiranje o Programu razvoja podeželja ter informiranje preko e-novic Preplet. Malce nižjo oceno so prejeli organizacija srečanj in dogodkov, tematski dogodki ter ogled dobrih praks (Mreža sama sicer ni organizirala ogledov dobrih praks, je pa sodelovala predvsem v smislu obveščanja in informiranja o teh dogodkih – glede na to, da je Mreža obveščala in informirala svoje člane o dogodkih ogledov dobrih praks, so člani razumeli, kot da je Mreža organizator dogodkov, pa čeprav ni imela vloge glavnega organizatorja. Obenem so bili primeri dobrih praks objavljeni tudi v publikacijah Mreže in predstavljeni na sejnih, npr. AGRA). Med najnižje ocenjenimi aktivnostmi sta spodbujanje projektov sodelovanja in mreženja ter Facebook stran Mreže. Če strnemo: Mreža za podeželje **z vidika članov najbolj izpolnjuje potrebe informiranja**, malo manj zadovoljni so z organizacijo dogodkov, tematskimi dogodki ter ogledi dobrih praks, najmanj pa s spodbujanjem projektov sodelovanja in mreženja. S tega vidika bi bilo dobro **vsaj ohraniti nivo in obseg informiranja v prihodnje, večji poudarek pa dati dogodkom in spodbujanju projektov sodelovanja ter mreženja**.

Slika 9: Stopnja izpolnjevanja potreb članov Mreže za podeželje (1-ne izpolnjuje potreb, 5-popolnoma izpolnjuje potrebe) (n=154)

V navezavi z ocenjevanjem dogodkov, ki jih je v obdobju 2007-2013 organizirala Mreža za podeželje, smo anketirance povprašali po njihovem mnenju. Dobra polovica vprašanih se je v tem obdobju udeležila vsaj enega izmed dogodkov, organiziranih s strani Mreže. Najbolj pogosta je bila udeležba na delavnici ali usposabljanju, saj se je takih dogodkov udeležila velika večina (preko 85 %) tistih, ki so označili svojo udeležbo na katerem izmed dogodkov. Nekaj več kot polovica se jih je udeležila kakšnega od vseslovenskih dogodkov (npr. slovenski podeželski parlament ipd.), četrtnina pa dogodka predstavitev dobrih praks. Med glavne razloge za udeležbo navajajo pridobivanje in izmenjavo informacij (npr. predstavitev javnih razpisov ipd.) (skoraj 60 %) ter sodelovanje in povezovanje (24 %), medtem ko je javna razprava le redko razlog udeležbe (15 %). Več kot polovica je ocenila dogodke kot zelo dobre ali odlične, oceno zadostno pa je dalo le 8 % udeležencev. Kot slabo dogodkov ni ocenil niti eden od respondentov, kar pomeni, da so **dogodki v veliki meri dobro organizirani in ponujajo prave ter kakovostne vsebine**.

Z vidika plačilne agencije (ARSKTRP) so bile aktivnosti in cilji mreže v obdobju 2007-2013 ustrezno zastavljeni in izvedeni. Z Mrežo so sodelovali so predvsem pri organizaciji delavnic in izobraževanj ter predstavitev javnih razpisov. Z vidika ARSKTRP pa bi bilo v naslednjem programskem obdobju

smiselno v delovanje mreže vključiti tudi raziskovalne inštitucije, ki bi med drugim pripravljale kratke analize izvajanja posameznih ukrepov PRP, kar bi doprineslo k promociji in večji prepoznavnosti Programa razvoja podeželja.

Ocenjujemo, da so bili tudi s strani organa upravljanja cilji in aktivnosti ustrezno zastavljeni. Izpostavilo pa se je vprašanje, ali je Mreža dovolj prepoznavna znotraj samega ministrstva. Zato bi bilo smiselno vzpostaviti sistem, pri katerem bi bili koordinatori Mreže seznanjeni s tekočimi aktivnostmi po posameznih področjih dela in bi lahko bolj ciljno načrtovali organizacijo dogodkov, delavnic in usposabljanj.

V novem programskem obdobju 2014-2020 se bo v izvajanje ukrepa CLLD vključilo tudi Ministrstvo za gospodarstvo, tako da bi bilo dobro vsaj v aktivnosti informiranja vključiti vsebine, ki se izvajajo na podeželju. Obenem bi bilo smiselno v aktivnosti Mreže vključiti tudi vsebine, ki jih na podeželju izvaja Ministrstvo za okolje in prostor, saj okoljske vsebine obsegajo velik del PRP 2014-2020.

Uresničevanje zastavljenih ciljev je možno ovrednotiti preko **postavljenega sistema kazalnikov**. V naslednjih tabelah so prikazane vrednosti posameznih kazalnikov, tako splošnih kot tudi po posameznih skupinah aktivnosti, ki jih izvaja Mreža za podeželje.

KAZALNIKI SPLOŠNO

Kazalnik	2013	Skupaj 2008-2013
Število izdanih publikacij	-	38
Število obiskov internetne strani	2.900	-
Število seminarjev	1	9
Povprečno število udeležencev na seminarjih	36	90
Število delavnic	6	27
Povprečno število udeležencev na delavnicah	75	50
Število članov Mreže	61	525
Ocena organizacije dogodkov, kakovosti pripravljenih informacij, svetovanja in animacije (lestvica 1-5)	4,2	4,4

Komuniciranje

Kazalnik	2013	2008-2013	Ciljna vrednost (1. 6. 2015)
Število obvestil preko baze za podeželje	54	283	300
Število objav na spletni strani PRP 2007-2013	35	232	150
Število obvestil posredovanih z evropske ravni	-	-	80
Število obvestil posredovanih z regionalne ravni	-	-	150
Število obvestil posredovanih z lokalne ravni	-	-	70
Zadovoljstvo članov mreže za podeželje z obveščenostjo (anketa)	8,6	8	9

Sodelovanje

Kazalnik	2013	2008-2013	Ciljna vrednost (1. 6. 2015)
Število medregijskih projektov sodelovanja (LEADER)	0	4	50
Število čezmejnih projektov sodelovanja (LEADER)	0	3	50
Število objavljenih strokovnih prispevkov s področja razvoja podeželja	1	12	50
Število organiziranih srečanj	6	13	8
Zadovoljstvo članov Mreže za podeželje z izboljšanjem stanja na področju sodelovanja med akterji razvoja podeželja (anketa)	-	8,6	9

Usposabljanje

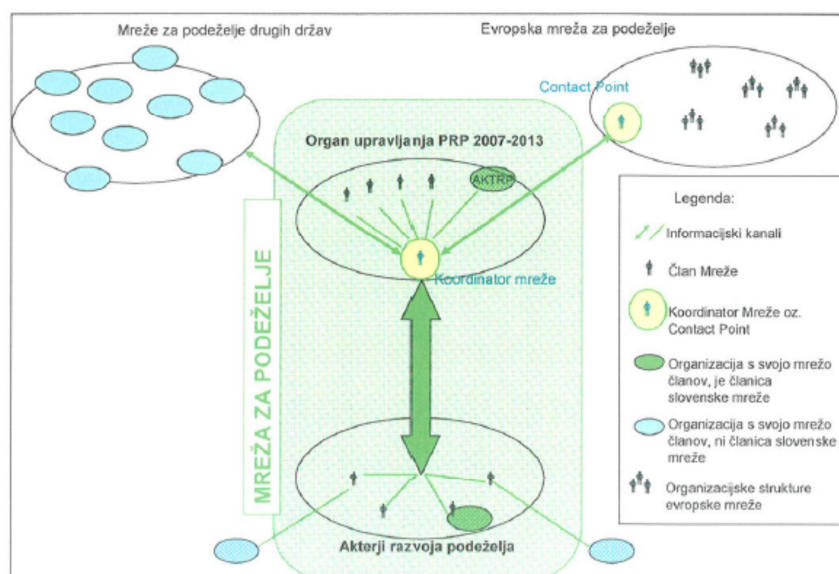
Kazalnik	2013	2008-2013	Ciljna vrednost (1. 6. 2015)
Število delavnic	1	22	10
Število udeležencev	30	1542	-
Zadovoljstvo članov mreže z izvedbo delavnic na 10-stopenjski lestvici (anketa)	8,4	8	8

Pregled kazalnikov pokaže, da je večina ciljnih vrednosti dosežena že koncem leta 2013, največja **odstopanja so opazna pri aktivnostih, ki sodijo pod sklop sodelovanja**. Priporočilo je, da se **okrepi tiste aktivnosti, ki močno zaostajajo z vidika uresničevanja zastavljenih ciljev**.

4.2.6. Kakšna je uspešnost izvajanja komunikacijskih aktivnosti glede na določene cilje Mreže in doseg ciljnih skupin ter katera komunikacijska orodja so najbolj učinkovita?

V svojem operativnem programu je Mreža za podeželje opredelila komuniciranje kot eno izmed primarnih aktivnosti. Pri komuniciranju je naloga Mreže skrb za kvalitetno informiranje ciljnih skupin o izvajanju politike razvoja podeželja (od zgoraj navzdol) in odgovornost za vzpostavitev orodij za omogočanje posredovanja povratnih informacij akterjem razvoja podeželja (od spodaj navzgor).

Slika 10: Komunikacijski tokovi znotraj Mreže za podeželje in z zunanjimi organizacijskimi enotami

Vir: Operativni program izvajanja aktivnosti Mreže za podeželje, 2009.

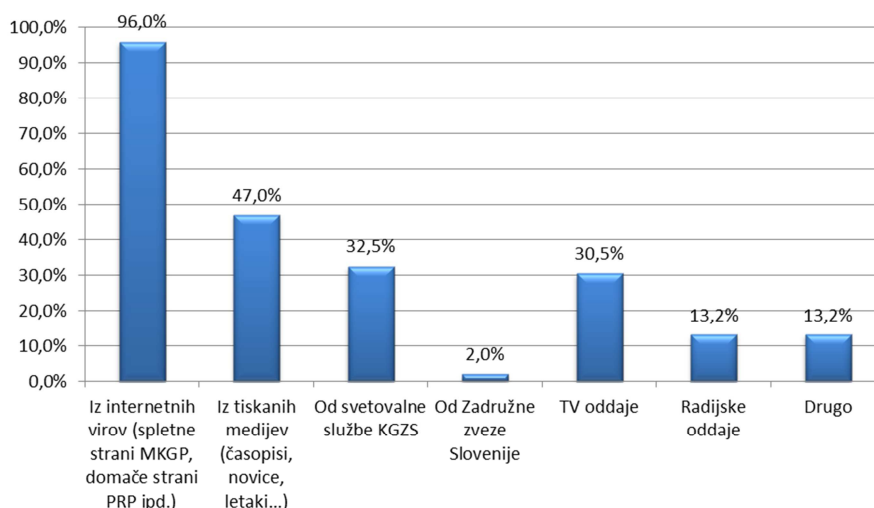
Ugotovitve vmesnega vrednotenja iz leta 2010 kažejo, da informiranje poteka po dokaj ustaljenih informacijskih kanalih, prek sredstev javnega obveščanja, spletnih strani MKGP in ARSKTRP, kmetijske svetovalne službe in Mreže za podeželje. V okviru intervjujev, ki smo jih izvedli za potrebe vrednotenja, se je nakazalo na težavo pri podvajanju aktivnosti informiranja: MKGP ima na eni strani Mrežo, hkrati pa tudi svojo PR službo, ki posreduje nujne informacije, ki so mnogokrat posredovane tudi preko Mreže za podeželje. Po mnenju intervjuvancev se Mreža ne bi smela odzivati na politično izpostavljene zadeve, ampak predvsem sistemske, tiste, ki se nanašajo na kakovostnejše izvajanje PRP. Po njihovem mnenju je pretok informacij preko tedenskih novic Preplet zelo učinkovit, koristno se je pokazalo tudi obveščanje preko informacijskih točk Kmetijsko-gozdarske zbornice.

Za širšo sliko o informiranju smo s spletnim vprašalnikom preverjali, katere **informacijske vire uporabljajo respondenti z vidika obveščanja o razvoju podeželja v Sloveniji**. Najpogostejši odgovor so **internetni viri** (spletne strani Ministrstva za kmetijstvo, domača stran Programa razvoja podeželja ...), katere uporabljajo praktično vsi člani Mreže. Slaba polovica je med viri obveščanja označila tiskane medije, kamor sodijo časopisi, informativna gradiva, letaki in podobno. Slaba tretjina se informira preko TV oddaj in svetovalne službe KGZS, ostalo je manj zastopano. Med odgovori, ki so se pojavili pod razdelkom »Drugo«, so: preko lokalnih akcijskih skupin, osebni kontakti z akterji na podeželju, preko Društva za razvoj slovenskega podeželja, regionalne razvojne agencije, Zavod za gozdove, mreže za podeželje drugih držav ... Pestrost odgovorov kaže na to, da se člani poslužujejo različnih komunikacijskih kanalov, kar pomeni, da je **komunikacijsko omrežje dovolj široko pri zagotavljanju informacij o razvoju podeželja in ustreza postavljeni shemi v Operativnem programu**.

Kako posamezne ciljne skupine ocenjujejo informiranje, smo preverjali preko opravljenih intervjujev, iz katerih je razvidno, da so člani usmerjevalne skupine zadovoljni z obstoječim načinom informiranja.

Nekateri strokovnjaki posameznih neformalnih mrež, ki delujejo na podežlju (upravljavci LAS, svetovalci KGZS, zadružna zveza ...), že sedaj svojim članom posredujejo informacije, ki jih dobijo od Mreže, vendar trenutno te aktivnosti potekajo na prostovoljni bazi in so v veliki meri odvisne od angažiranih posameznikov. Zato bi bilo smotno, da bi že na začetku izvajanja programa v naslednjem programskem obdobju vzpostavili sistem dvostranskega pretoka informacij, kar bi povečalo prepoznavnost Mreže in doseg ciljnih skupin.

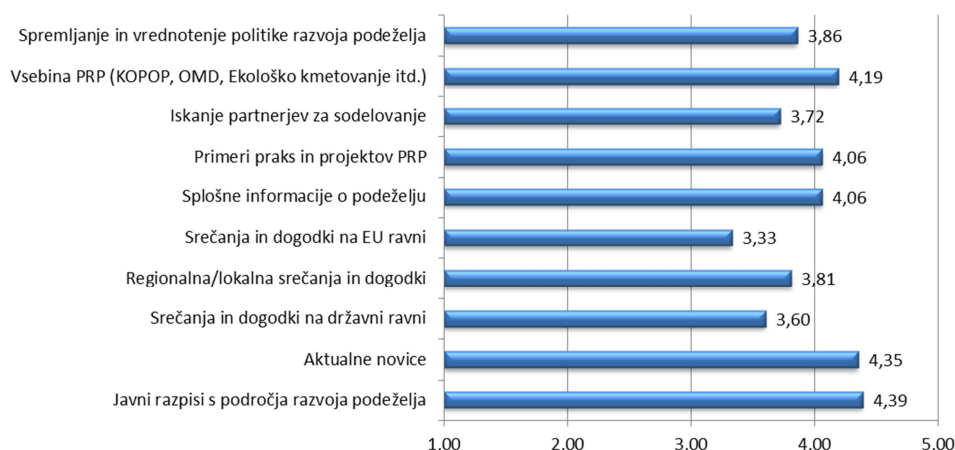
Slika 11: Informacijski viri, ki jih anketirani uporabljajo za pridobivanje informacij o razvoju podeželja v Sloveniji (n=151)

Eno izmed osnovnih orodij informiranja in obveščanja je **spletna stran Programa razvoja podeželja 2007-2013** in v njenem okvirju podstran Mreže za podeželje. Preverili smo, kako dobro anketiranci poznajo spletno stran, kako pogosto jo obiskujejo, katere vsebine so najbolj pomembne ter kakšno mnenje imajo o njej. Večina vprašanih (preko 93 %) je že obiskala spletno stran Programa za razvoj podeželja, največ, skoraj polovica, je takih, ki spletno stran obiskujejo 1-4 x mesečno. Četrtnina vprašanih jo obiskuje bolj pogosto, in sicer 2-3 x tedensko, desetina celo dnevno. Zelo malo (slabe 3 %) je takih, ki jo obiskujejo zelo redko, enkrat na pol leta, malce več (slabih 17 %) pa takih, ki jo obiščejo enkrat na 2-3 mesece. Takšna slika kaže na to, da je **spletna stran dobro obiskana in prepoznana med zainteresirano javnostjo**.

Z vidika vsebine, ki jo anketiranci največkrat iščejo na spletni strani Programa razvoja podeželja, so **najpomembnejše informacije o javnih razpisih s področja razvoja podeželja** ter **aktualne novice s področja razvoja podeželja**. Visoko pomembna je tudi **sama vsebina Programa razvoja podeželja** (npr. KOPOP, OMD, ekološko kmetovanje ...), prav tako pa so po pomembnosti visoko ocenjeni **primeri dobrih praks in projektov PRP** ter **splošne informacije o podežlju**. Respondente najmanj zanimajo srečanja in dogodki na EU, pa tudi na državni ravni – očitno je za večino najbolj pomembna lokalna raven.

Slika 12: Pomembnost vsebin na spletni strani Programa razvoja podeželja z vidika anketirancev (n=141)

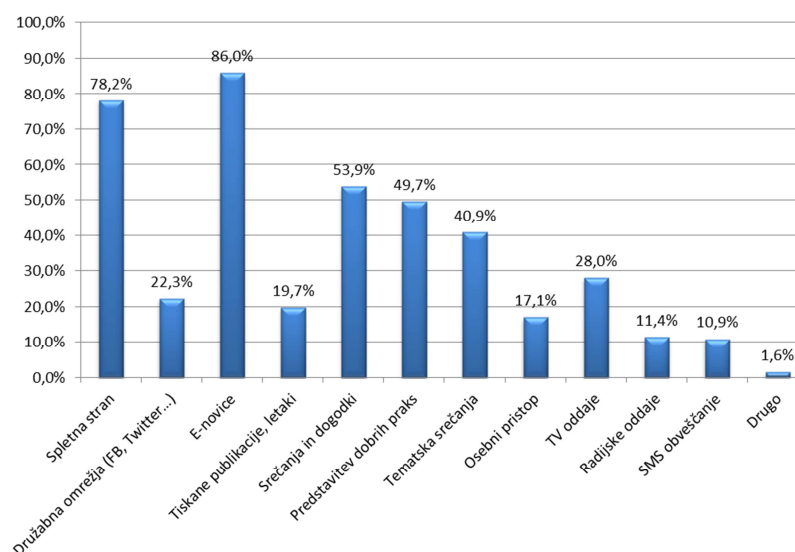
Spletno stran Programa razvoja podeželja so respondenti ocenjevali z ocenami od slabo (1) do odlično (5) preko štirih značilnosti: preglednost, ustreznost informacij, izčrpnost informacij in ažurnost informacij. Povprečne ocene vseh štirih značilnosti se gibljejo malce nad oceno dobro (3), še najbolj sta ocenjeni ažurnost in ustreznost informacij (obe z oceno 3,21). V bodoče bi bilo smiselno **večjo pozornost posvetiti izboljšavi preglednosti spletne strani ter povečanju izčrpnosti informacij.**

V prihodnje bi zainteresirana javnost najraje **prejemala informacije o PRP in razvoju podeželja preko elektronskih medijev**, in sicer v obliki e-novic in preko spletnih strani, pa tudi srečanj in dogodkov, predstavitev dobrih praks ter tematskih srečanj. Potrebe po ostalih oblikah informiranja so manj pogosto izražene, čeprav so nekatera zelo dobro sprejeta med zainteresirano javnostjo (npr. TV oddaje, SMS obveščanje, tiskane publikacije). Opazne so razlike med odgovori anketirancev iz posameznih regij, ki pa jih je zaradi majhnega števila respondentov v nekaterih regijah treba obravnavati previdno:

- spletna stran kot vir informiranja je v Goriški in Obalno-kraški regiji navedena pri vseh respondentih, medtem ko je v Zasavski regiji takih le 50 %, v Spodnjeposavski pa 60 %;
- družbena omrežja so kot vir informiranja v bodoče pomembna v Obalno-kraški (50 %), Pomurski (42 %) in Podravske (36 %) regiji, povsem nepomembna pa v Goriški (0 %) in manj pomembna v Spodnjeposavski (10 %), Savinjski in Gorenjski regiji (12,5 %);
- tiskane publikacije so pomembne v Jugovzhodni Sloveniji (35 %), Notranjsko-kraški (30 %), Goriški in Podravske (obe 28 %) regiji, povsem nepomembne pa v Koroški in Obalno-kraški regiji (0 %);
- srečanja in dogodki izstopajo kot vir informiranja v Gorenjski in Jugovzhodni Sloveniji (obe 75 %), manj pomembni pa so v Koroški in Spodnjeposavski regiji (pod 30 %);
- predstavitev dobrih praks kot vir informiranja izstopa v Koroški regiji (73 %), manj pomembna pa je v Osrednjeslovenski regiji (36 %);
- tematska srečanja so izpostavljena kot pomemben vir informiranja v Notranjsko-kraški regiji (61,5 %), manj pomembna pa so v Koroški (18 %) in Zasavski regiji (25 %);

- osebni pristop izpostavljajo v Notranjsko-kraški regiji (54 %), nepomemben pa je v Koroški regiji (0 %);
- TV oddaje so z vidika anketirancev pomemben vir informiranja v Koroški (54 %) in Goriški regiji (43 %), nepomemben pa v Zasavski regiji (0 %);
- radijske oddaje so pomemben vir informiranja v Goriški regiji (43 %), v vseh ostalih regijah pa manj pomemben (pri vseh regijah manj kot 20 %);
- SMS obveščanje je kot informacijski vir zmerno pomemben le v Zasavski in Notranjsko-kraški regiji (pribl. 25 %), povsem nepomemben v Goriški (0 %), v drugih regijah pa označen kot manj pomemben (manj kot 15 %).

Slika 13: Načini informiranja o PRP in razvoju podeželja v prihodnje z vidika anketirancev (n=193)

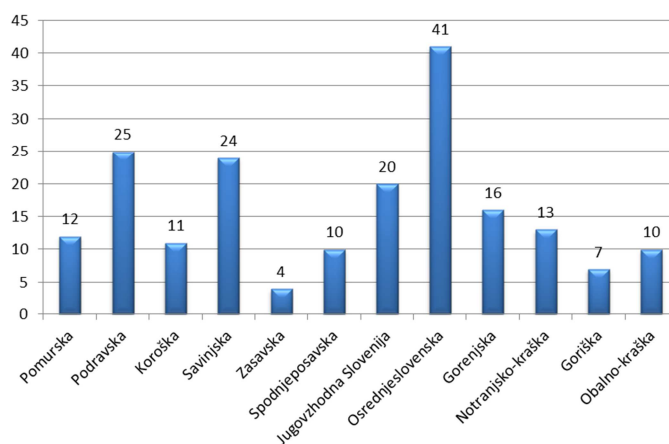
Priporočila:

- za medijsko odmevne dogodke, kot je npr. Podeželski parlament, bi Mreža za podeželje lahko tudi natisnila tematske publikacije in jih pošiljala svojim članom, delila preko svoje mreže info točk ali pa kot prilogo v časopisu Kmečki glas, kar bi hkrati povečalo tudi prepoznavnost Mreže za podeželje;
- Mreža bi lahko s predstavitvijo svojih aktivnosti sodelovala na prireditvah, ki jih organizirajo organizacije, ki so njeni člani (Posvet zadružne zveze, Podeželje v mestu, Dobrote slovenskih kmetij, Srečanje kmetov treh dežel, vseslovenski shod kmetov v Ponikvi ...);
- tudi v časopisih (Kmečki glas, S podeželja.si), ki predstavljajo klasičen medij in imajo še vedno precej velik doseg med ljudmi, dosežejo pa predvsem tudi starejšo populacijo, bi bilo smiselno na mesečni ravni uvesti stalne rubrike, v katerih bi predstavljali zanimive informacije za širšo javnost.

4.2.7. *Katere so potrebe geografskega območja PRP z vidika članov Mreže za podeželje, na katerih bi bila potrebna nadaljnja ciljno usmerjena intervencija Mreže za podeželje?*

S pomočjo analize spletne ankete smo poskušali dobiti okvirno informacijo o potrebah po vsebinah posameznih geografskih prostorov, to je regij. Poudariti je treba, da je vse rezultate z geografsko komponento treba jemati z določenim zadržkom, saj so navkljub precejšnjemu številu odgovorov (n=193) pri obeh vprašanjih, na podlagi katerih smo ugotavljali potrebe, nekatere **posamezne regije številčno zelo slabo zastopane** (npr. Zasavska samo s štirimi, Goriška s sedmimi) in **lahko realna slika zelo odstopa od prikazane**.

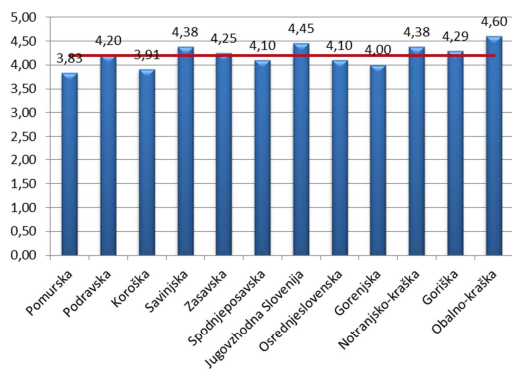
Slika 14: Število respondentov po regijah

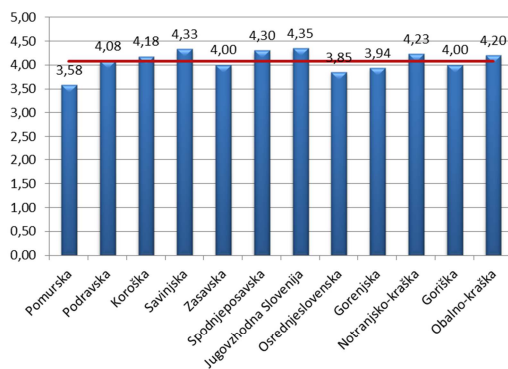
Za identifikacijo potreb posameznih geografskih območij smo analizirali dve vprašanji, in sicer vprašanje o pomembnosti posameznih aktivnosti, ki jih bo Mreža izvajala v programskem obdobju 2014-2020, in vprašanje o potrebnih informacijah s posameznih tematskih področij.

Prvo vprašanje se je torej nanašalo na **zaznavanje pomembnosti posameznih aktivnosti**, ki jih izvaja Mreža. Za identifikacijo, katere naloge so za člane Mreže in ostale deležnike najbolj pomembne, smo anketirance pozvali, da ocenijo posamezne naloge z oceno od 1-nepomembno do 5-zelo pomembno. Naslednje slike prikazujejo vsako posamezno aktivnost z vidika pomembnosti, kot jo ocenjujejo respondenti, po posameznih regijah (rdeča linija označuje povprečje vseh regij). Kot je razvidno iz slik, med regijami večinoma ni velikih razlik, le pri določenih aktivnostih se pojavljajo večja odstopanja med maksimalnimi in minimalnimi vrednostmi (npr. pri posredovanju informacij o projektih sodelovanja med Pomursko – 3,83 in Obalno-kraško regijo – 4,60; pri informiranju preko tiskanih gradiv med Spodnjeposavsko – 3,20 in Gorenjsko – 3,25 na enem ter Zasavsko na drugem koncu – 4,25; pri posredovanju informacij vseevropskih organizacij s področja razvoja podeželja med Gorenjsko – 3,44, Koroško – 3,55 ter Spodnjeposavsko – 3,60 na enem in Obalno-kraško na drugem koncu – 4,60; pri podpori LAS med Koroško – 3,64 in Obalno-kraško – 4,60; pri anketah za izboljšanje izvajanja PRP med Gorenjsko – 2,75 in Goriško – 4,00; pri združevanju vseh deležnikov v primerjavi z ostalimi regijami izstopa Zasavska v negativno smer z 2,50).

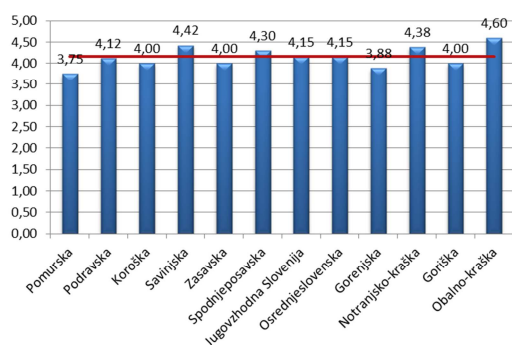
Posredovanje informacij o projektih sodelovanja

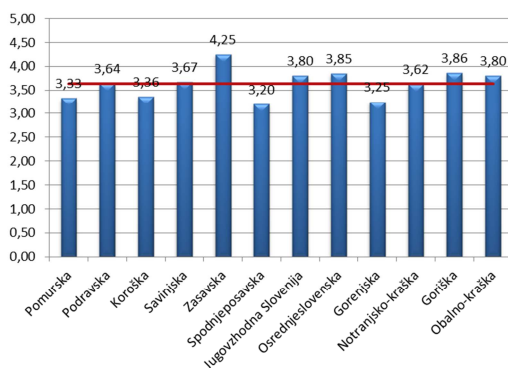
Iskanje partnerjev za namen sodelovanja

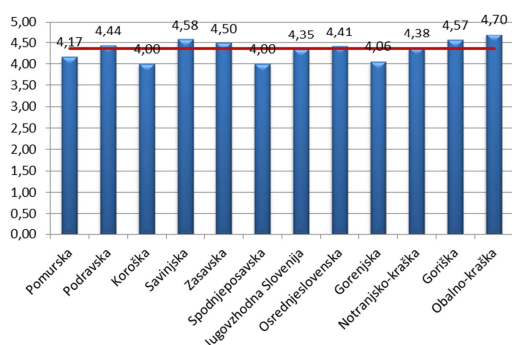
Organizacija ogledov dobrih praks v Sloveniji in tujini

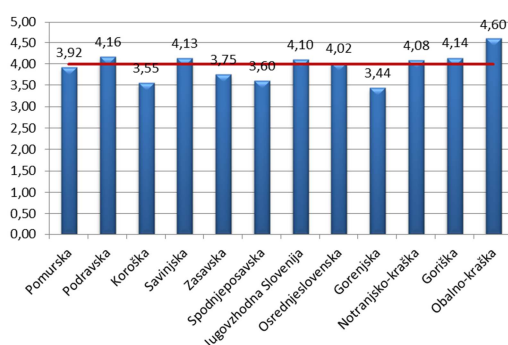
Informiranje preko tiskanih gradiv

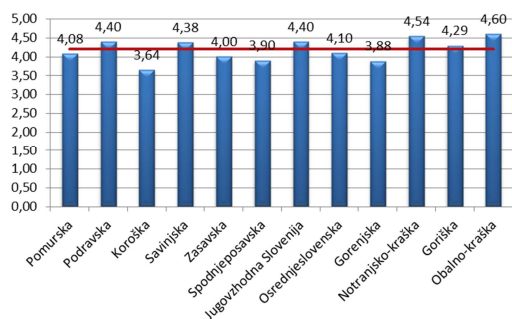
Informiranje preko spletne strani in ostalih elektronskih medijev

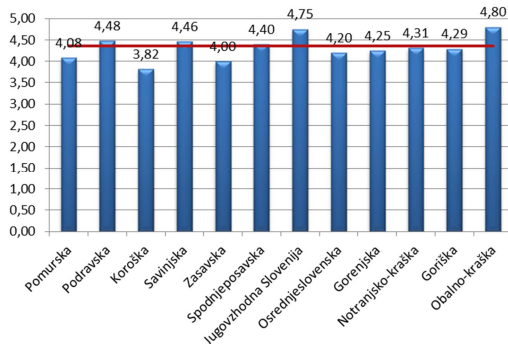
Posredovanje informacij vseevropskih organizacij s področja razvoja podeželja

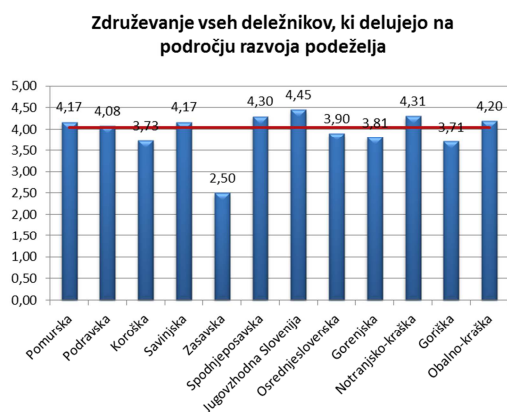
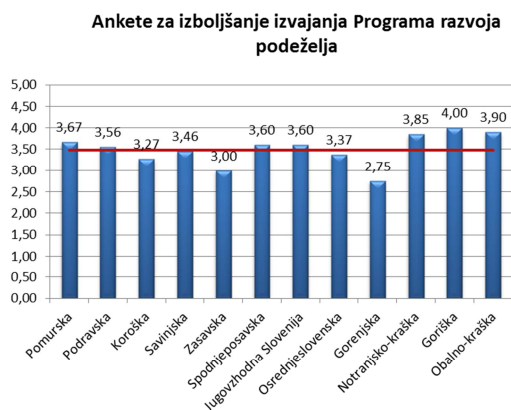
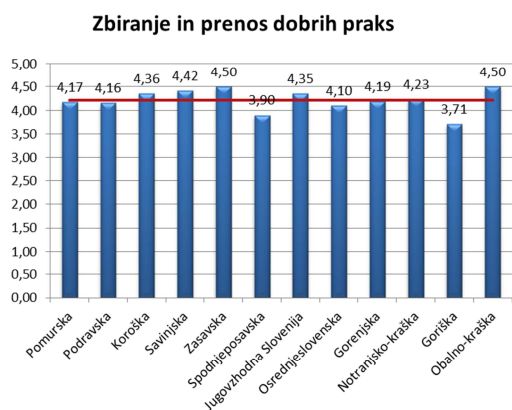
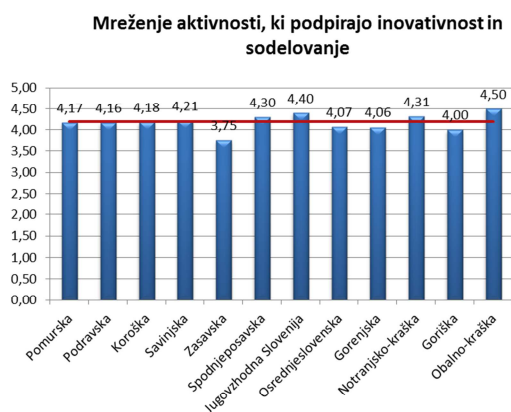
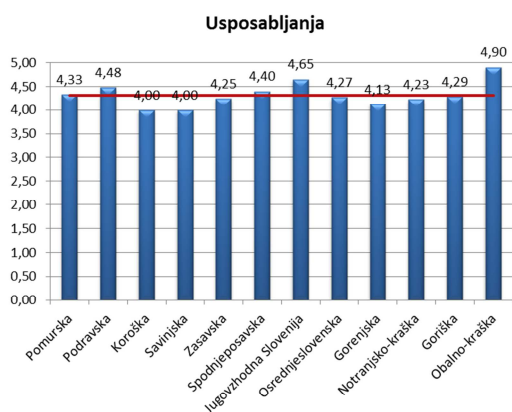

Podpora lokalnim akcijskim skupinam (usposabljanje, povezovanje, podpora pri projektih sodelovanja)

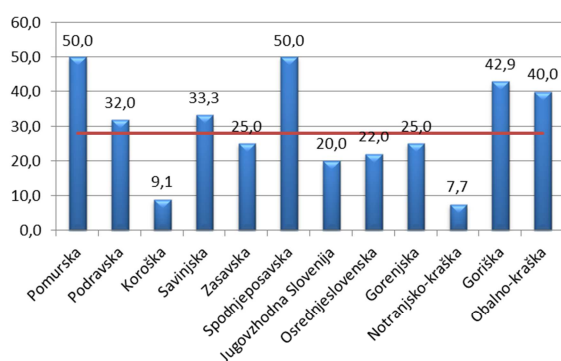
Organizacija dogodkov z namenom informiranja (o javnih razpisih, področjih PRP itd.)

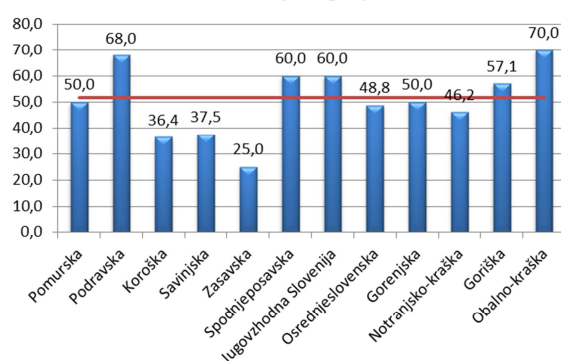

Drugo vprašanje, ki je bilo upoštevano pri identifikaciji potreb posameznih geografskih območij, se je nanašalo na **potrebe po informacijah s posameznih tematskih področij**, ki so bila naštet, anketiranci pa so odključali po njihovem mnenju ustrezne. Razlike med regijami po posameznih področjih so velike, kar nakazuje, da so potrebe po informacijah po regijah precej specifične. Še enkrat več pa je potrebno poudariti, da je zaradi majhnega števila respondentov iz nekaterih regij treba rezultate analize obravnavati previdno in z zadržkom.

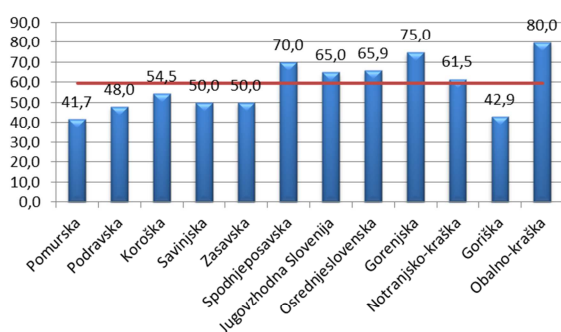
SHEME KAKOVOSTI

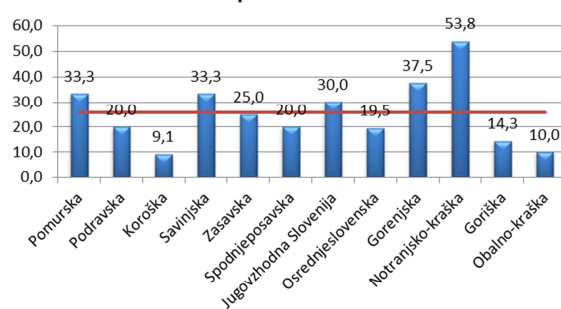
NALOŽBE V KMETIJSKA GOSPODARSTVA

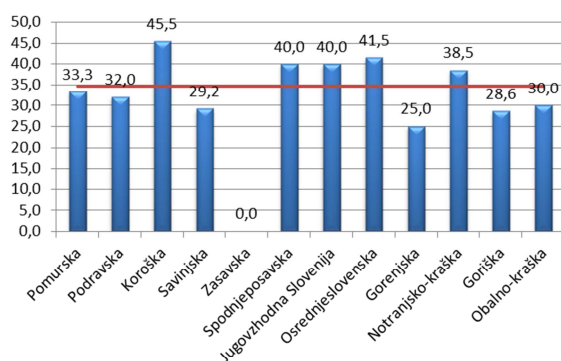
NALOŽBE V PREDDELAVO IN TRŽENJE TER RAZVOJ KMETIJSKIH PROIZVODOV

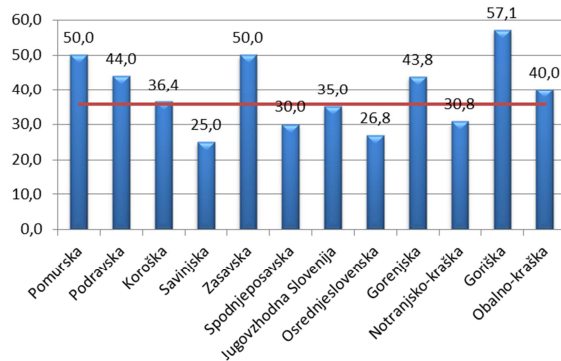
NALOŽBE V GOZDARSKE TEHNOLOGIJE TER PREDDELAVO, MOBILIZACIJO IN TRŽENJE GOZDARSKIH PROIZVODOV

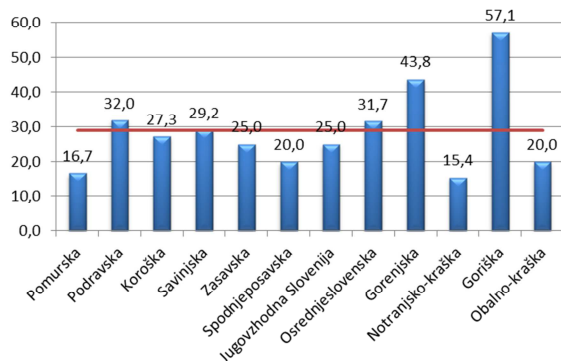
USTANAVLJANJE SKUPIN PROIZVAJALCEV

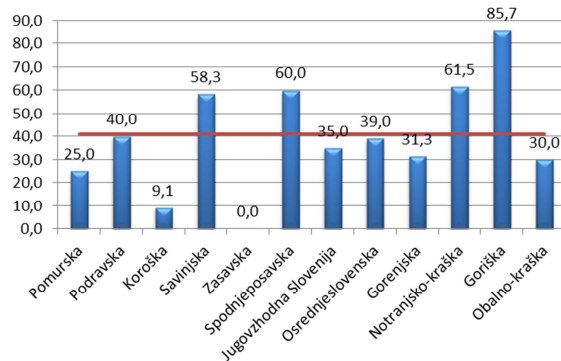
KMETIJSKO OKOLJSKA PODNEBNA PLAČILA

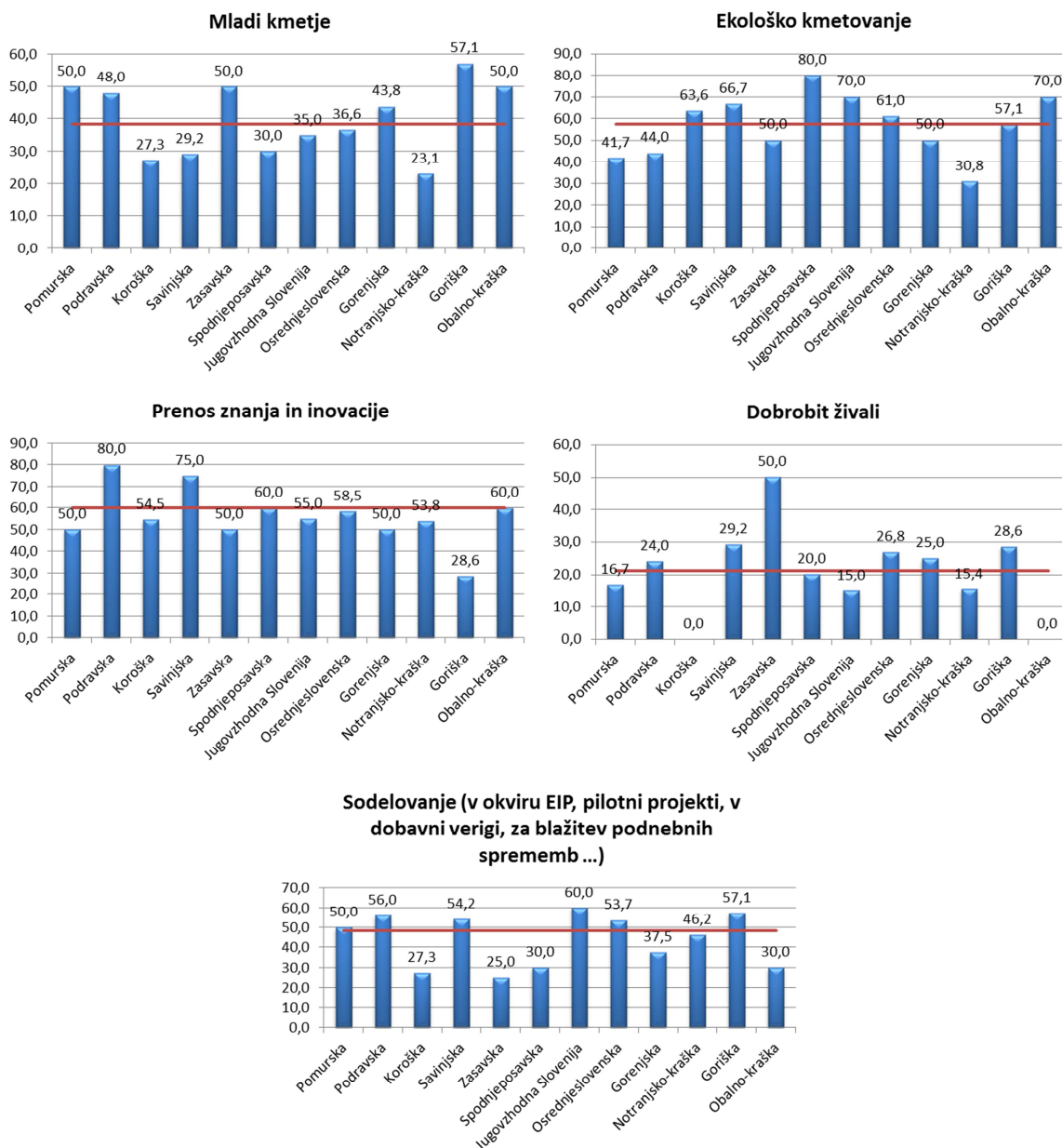

OBMOČJA Z OMEJENIMI DEJAVNIKI

LEADER

Priporočila:

- potrebno je čim bolje izkoristiti neformalne mreže, ki že delujejo na podeželju. Mreža za podeželje bi lahko prenesla določene aktivnosti na strokovnjake (upravitelji LAS, svetovalna služba KGZS, Zadruga zveza ...), ki bi opravljali promocijske aktivnosti, povezane s programom razvoja podeželja in Mreže za podeželje.
- glede na to, da imajo ti strokovnjaki neposreden stik z upravičenci Programa razvoja podeželja, bi lahko imeli večjo vlogo tudi pri spremljanju in vrednotenju. Lahko bi izvajali ankete in zagotavljali potrebne podatke ter na ta način pripomogli k večji odzivnosti anketirancev, s čimer bi bila dana boljša osnova za analizo potreb po posameznih geografskih območjih (regije ...);
- iz opravljenih intervjujev in na podlagi rezultatov spletne ankete je **težko z gotovostjo sklepati, da bi bilo potrebno izvajati aktivnosti oziroma zagotavljati informacije za posamezna zaokrožena geografska območja**. V kolikor bi se ustanovile tematske delovne

skupine, npr. za posamezne proizvodne usmeritve (npr. gorske kmetije, ribištvo, vinogradništvo...), ki se izvajajo zgolj na nekaterih območjih, in bi bil za to izražen poseben interes, bi Mreža lahko izvajala ciljno naravnana usposabljanja, delavnice ipd.

4.2.8. Tematske delovne skupine – področja za ustanovitev tematskih delovnih skupin preko katerih se lahko obravnavajo določena področja (iskanje rešitev, predlogov za izboljšave itd.). Kje so potrebe in kakšen je njihov doprinos k PRP?

V okviru Mreže se lahko ustanovijo posebne tematske delovne skupine, v katerih sodelujejo reprezentativni predstavniki posameznih tematskih področij. Namen tematskih delovnih skupin je poleg zagotavljanja mreženja in izmenjave izkušenj ter informacij tudi iskanje rešitev na odprta vprašanja, priprava predlogov izboljšav izvajanja PRP za posamezna področja, zagotavljanje ustreznih analiz za pripravo gradiv in aktov itd.

Intervjuvanci menijo, da bi bilo smiselno delovati znotraj posameznih tematskih sklopov, saj se na ta način oblikujejo ciljne informacije, ki bi lažje dosegle zainteresirane uporabnike. Postavlja pa se vprašanje števila Tematskih delovnih skupin. To število ne bi smelo biti preveliko, saj se lahko zgodi, da se zaradi prevelikega drobljenja izgubi celovitost informacij.

V prejšnjem programskem obdobju je bilo veliko aktivnosti s področja usposabljanja izvedenih za ukrep LEADER, v novem programskem obdobju pa se ta ukrep v okviru CLLD (Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost) širi tudi z vključevanjem drugih skladov.

V novem programskem obdobju se bo v okviru ukrepov Prenos znanja in informiranja ter Sodelovanje izvajal tudi prenos znanja in inovacij preko tesnejšega, interaktivnega sodelovanja med raziskavami in končnimi uporabniki znanja v kmetijskem, živilskem in gozdarskem sektorju. V okviru tega ukrepa se bo spodbujalo različne oblike sodelovanja med različnimi raziskovalnimi in strokovnimi institucijami ter končnimi uporabniki znanj, pri čemer bo poudarek namenjen delovanju operativnih skupin Evropskega inovacijskega partnerstva. Na ta način bi ponovno vzpostavili ali pa okrepili povezave med znanostjo in prakso, kar bi prispevalo k učinkovitejšemu prenosu znanja in povratnemu pretoku informacij o zaznanih potrebah iz kmetijske prakse do raziskovalne sfere ter zagotovilo večjo uporabnost in trajnost rezultatov.

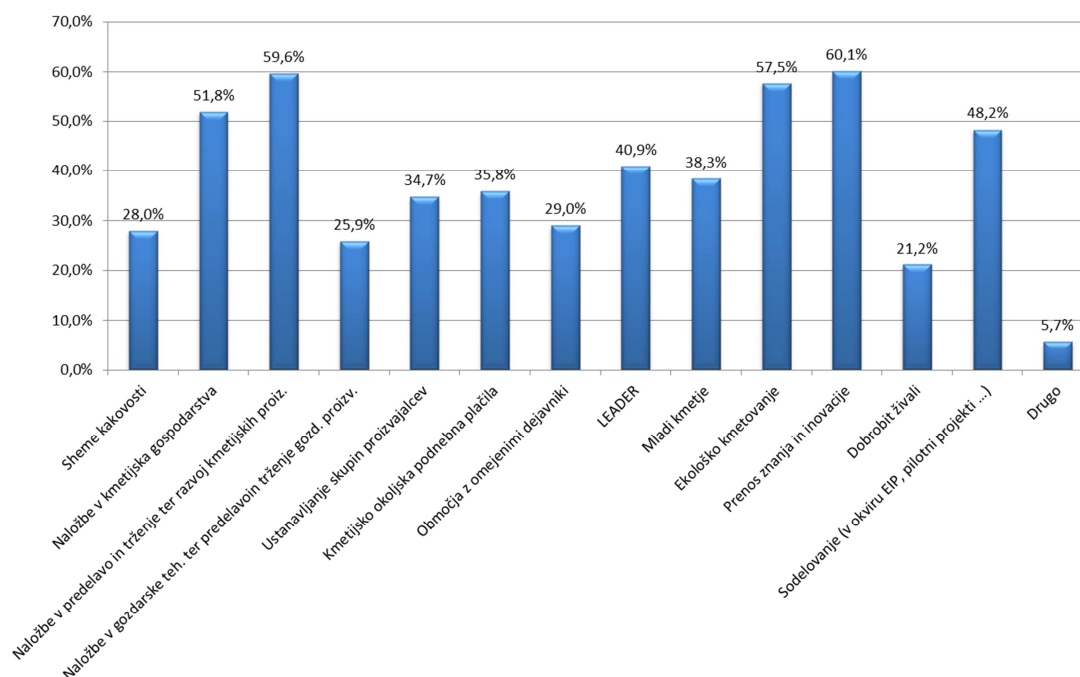
Sicer pa smo s spletnim vprašalnikom preverjali, kakšen je **interes** zainteresirane javnosti **glede področij za ustanavljanje in sodelovanje v tematskih delovnih skupinah**. Na voljo je bilo odprto vprašanje, kar pomeni, da smo pridobili veliko različnih predlogov, ki smo jih pogrupirali v smiselne skupine. **Največ predlogov se je nanašalo na ekološko pridelavo, ekološko kmetovanje in trženje ekoloških pridelkov**. Sledi številčno močno zastopan interes za **ustanovitev skupine za sodelovanje**, kamor sodi sodelovanje v okviru EIP, sodelovanje ponudnikov izdelkov in storitev, mreženje in izmenjava izkušenj, informacij in rešitev, sodelovanje pri pripravi projektov in podobno. Velik interes je tudi po **tematski skupini LEADER/CLLD**, prav tako za skupino, ki bi obravnavala **vidike trženja izdelkov in storitev**. Pogosto se pojavlja tudi potreba po **ustanovitvi skupine za varstvo in ohranjanje naravne in kulturne dediščine**. Celoten spisec predlogov je razviden iz naslednje tabele.

Tabela 2: Predlogi za ustanovitev tematskih delovnih skupin (n=101)

Področje	Število
ekološka pridelava, kmetovanje, trženje ekoloških pridelkov	19
skupina za sodelovanje	16
LEADER/CLLD	13
trženje izdelkov/storitev	9
varstvo in ohranjanje naravne in kulturne dediščine	8
ranljive skupine, kot so ženske, mladi, začetniki	5
svetovanje, tudi podjetniško	4
lokalna pridelava, samooskrba	4
dopolnilne dejavnosti na malih kmetijah	2
območja z omejenimi dejavniki	2
lokalna pridelava, samooskrba	2
turizem na podeželju	2
ohranitev in razvoj malih kmetij na podeželju	2
dobrobit živali	1
sadjarstvo	1
prehrambene verige	1
zeliščarstvo	1
naložbe na kmetijah	1
debirokratizacija postopkov	1
dvig ravni temeljnih sposobnosti in znanj za prebivalce podeželja	1
prilagajanje kmetijstva na podnebne spremembe	1
vinogradništvo in vinarstvo	1
vzdrževanje transportne infrastrukture (poti, ceste) pri obdelavi kmetijskih površin	1
razvoj malega podjetništva na podeželju	1
podeželski parlament	1
inovacije	1
SKUPAJ	101

Sicer pa smo anketirance tudi povprašali, s katerih tematskih področij bi si najraje želeli pridobivati informacije. Zelo pogosto so označili področja **prenos znanja in inovacij, naložbe v predelavo in trženje ter razvoj kmetijskih proizvodov, ekološko kmetovanje** ter **naložbe v kmetijska gospodarstva**.

Slika 15: Tematska področja, s katerih si respondenti želijo prejemati informacije (n=193)

Priporočila:

- po vzoru Evropske mreže za podeželje, kjer bodo v okviru skupščine evropskih mrež za podeželje vzpostavljene tri stalne podskupine (LEADER/CLLD, Inovacije za povečanje produktivnosti in trajnosti v kmetijstvu ter Vrednotenje programov razvoja podeželja), bi lahko v Sloveniji ustanovili podobne tematske delovne skupine (potreba za ustanovitev LEADER/CLLD tematske delovne skupine se pojavlja pri večini akterjev razvoja podeželja, tudi predlogi za skupino za sodelovanje se delno pokrivajo s konceptom evropske tematske skupine Inovacije za povečanje produktivnosti in trajnosti v kmetijstvu), v katerih bi se seznanili z delom teh skupin na evropskem nivoju in izvajali tiste aktivnosti, ki bi jih bilo smiselno izvajati v slovenskem prostoru;
- v delovno skupino Inovacije za povečanje produktivnosti in trajnosti bi lahko bile vključene raziskovalne institucije in strokovnjaki, ki se aktivno ukvarjajo z razvojem podeželja. Ta skupina bi na podlagi potreb s terena lahko predlagala teme raziskovalnih nalog, ki bi jih razpisali v okviru ciljnih raziskovalnih programov;
- dodatno naj se skladno z najpogostejše izraženimi potrebami zainteresiranih akterjev razmisli tudi o ustanovitvi specifičnih tematskih delovnih skupin, npr. skupina za ekološko pridelavo in kmetovanje ter trženje ekoloških pridelkov, skupina za trženje izdelkov/storitev, skupina za varstvo in ohranjanje naravne ter kulturne dediščine.

4.2.9. Kako določiti aktivnosti v prihodnje oziroma kakšna so priporočila glede na smernice za naknadno vrednotenje PRP 2007-2013?

V okviru Vrednotenja mreže za podeželje smo uporabili večino priporočenih metod, ki jih priporočajo »Guidelines for the ex-post evaluation of 2007-2013 RDPs« kakor tudi nekateri strokovni prispevki¹. Iz analize smo izključili analizo socialnih omrežij in analizo dobrih praks, saj smo ocenili, da zaradi majhnosti Slovenije ne predstavljajo dodane vrednosti. Predvsem to velja za analizo socialnih omrežij (kompleksnost, osebni podatki, potreba po celovitosti podatkov). Tudi na vprašalnik so odgovorili številni respondenti, ki niso člani Mreže, kar pomeni, da bi iz analize socialnih omrežij izločili precejšnje število respondentov. K evalvacijskim vprašanjem smo dodali analizo intervencijske logike, ki predstavlja prvi korak ex-post vrednotenja.

Zato za ex-post vrednotenje predlagamo, da se v veliki meri uporabijo in upoštevajo spoznanja sprotne vrednotenja in se ne izvede anketiranja z novim vprašalnikom. Predlagamo naslednje:

1. Izvedba fokusnih skupin; preverba relevantnosti spoznanj iz sprotne vrednotenja.
2. Priprava študije primerov (sodelovanje, usposabljanje, informiranje).
3. Priprava dopolnjenih priporočil delovanja Mreže v obdobju 2014-2020, tudi v skladu z novimi informacijami (prve izkušnje delovanja Mreže v obdobju 2014-2020).

5. Sklepi in dodatna priporočila

Dejstvo, da se je Mreža za podeželje v obliki, kot deluje danes, dokončno vzpostavila šele v sredini prejšnjega programskega obdobja 2007-2013, pomembno vpliva na oceno ravni njenega delovanja. Poleg administrativne postavitve v okviru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (Organa upravljanja PRP) je Mreža v tem obdobju večino svojih aktivnosti usmerila v vzpostavitev razmeroma uspešnega sistema informiranja o izvajanju Programa razvoja podeželja. Vzpostavljena je bila baza članov Mreže ter ustanovljena Usmerjevalna skupina, ki je vključila in povezala razmeroma širok spekter nevladnih organizacij in interesnih skupin. Tudi s pomočjo soorganizacije nekaterih odmevnih dogodkov (1. in 2. podeželski parlament, delovna srečanja oziroma delavnice ob predstavitvah aktualnih problemov pri izvajanju PRP) se je povečala prepoznavnost Mreže, ki pa se mora v programskem obdobju 2014 – 2020 še okrepiti. Poglavitne aktivnosti, ki bi pripomogle k večji prepoznavnosti in učinkovitosti delovanja Mreže, bi se po mnenju evalvacijske skupine morale odvijati tako v okviru same koordinacije delovanja Mreže pri MKGP kot tudi v okviru Usmerjevalne skupine in medresorskega oziroma medsektorskega delovanja.

Nekatera priporočila, ki so bila predlagana na osnovi rezultatov anketnega vprašalnika in intervjujev, so bila podana že v osnovnem besedilu evalvacije. V tem zaključnem poglavju bodo podana še nekatera dodatna splošna priporočila, katerih namen je na eni strani še povečati prepoznavnost Mreže, po drugi strani pa jo umestiti v širši spekter delovanja na tki. medresorski ravni. Za dosego teh ciljev so ključne predvsem naslednje aktivnosti:

¹ Npr. Sanopoulos, A., Tvrdonova, J. (2012): Evaluating National Rural Network Programmes: methodological challenges and suggested solutions.

- **Okrepitev dvosmernega pretoka informacij med koordinacijsko skupino Mreže za podeželje in članstvom oziroma drugimi deležniki v podeželskem prostoru.**

V okviru evalvacije se je izpostavilo vprašanje, katere koristi poleg rednega informiranja ima sicer že široko vzpostavljena baza članov Mreže. Eden od pomembnih korakov za povečanje uporabnosti Mreže je prav gotovo prehod iz pretežno enostranskih promocijskih aktivnosti in usposabljanj za boljše izvajanje PRP na vzpostavitev dejanskega mreženja. V praksi to pomeni pretok informacij tako od zgoraj navzdol kot tudi obratno. To je dolgoročni proces, ki mora temeljiti na vzpostavitvi zaupanja, da je nekje možno dobiti dobre, ažurne in celovite informacije, ki jih lahko posamezni deležniki uporabijo pri svojem delu in da hkrati lahko tudi svoje informacije posredujejo navzven.

Poleg informiranja velja na tem mestu izpostaviti tudi aktivnosti, ki bi jih Mreža lahko podpirala na področju sodelovanja med akterji razvoja podeželja na nacionalni in mednarodni ravni (vzpostavitev stikov, iskanje partnerjev pri projektih sodelovanja ipd).

- **Okrepitev sodelovanja z že vzpostavljenimi mrežami za pretok informacij znotraj vladnih in nevladnih organizacij.**

Vzporedno z Mrežo za podeželje že dolgo časa obstajajo tudi mreže, ki na ravni posameznih vladnih in nevladnih organizacij skrbijo za pretok informacij, tudi tistih, povezanih z razvojem podeželja (KGZS, Zadružna Zveza, DRSP). Te mreže imajo zaradi svoje organiziranosti prednost, da imajo stik z dejanskimi akterji razvoja podeželja na lokalni oziroma regionalni ravni (kmetje, LAS-i, ipd). Sodelovanje z njimi ali pa celo prenos določenih aktivnosti na njih bi prav gotovo okrepilo tako prepoznavnost Mreže kot tudi učinkovitost njenega delovanja.

- **Sprememba oziroma redefiniranje vloge in delovanja Usmerjevalne skupine.**

Z ustanovitvijo Usmerjevalne skupine se je povečala vloga nevladnih organizacij in interesnih skupin, ki delujejo na podeželju. Glavna pomanjkljivost usmerjevalne skupine v iztekajočem programskem obdobju je bila, da je opravljala funkcijo posvetovalnega organa, ki pa ni imela bistvenega vpliva na samo delovanje Mreže za podeželje. Čeprav so v usmerjevalni skupini zastopane vse interesne skupine, so bile tiste iz nekmetijskega sektorja praviloma manj aktivne. Poleg usmeritev, ki jih Usmerjevalna skupina že načrtuje za novo programsko obdobje (krepitev tematskih delovnih skupin, ciljno usmerjanje finančnih sredstev na podlagi vnaprej znanih kriterijev), bi bilo treba s spodbujanjem članov skupine za boljši pretok informacij znotraj svojih interesnih skupin še bolj okrepiti proaktivno vlogo skupine.

- **Okrepitev prepoznavnosti Mreže za podeželje znotraj Organa upravljanja (MKGP).**

V okviru izvajanja evalvacije je bilo moč zaznati, da sodelovanje med Mrežo za podeželje in ostalimi sektorji znotraj MKGP pogosto ni dovolj učinkovito oziroma da posamezni sektorji ne prepoznajo dovolj dejanske vloge Mreže pri promoviranju posameznih ukrepov PRP. V ta namen bi bilo potrebno natančneje definirati pretok informacij med posameznimi deležniki znotraj ministrstva in okrepiti komuniciranje med njimi.

- **Okrepitev Mreže za podeželje na medresorski ravni.**

Mreža za podeželje je v preteklem programskem obdobju večinoma delovala v okviru usmeritev, ki jih opredeljuje PRP, tako rekoč pa ni bilo sodelovanja z ministrstvi, ki prav tako v delu svojih aktivnosti podpirajo razvoj podeželskih območij (MGRT, Ministrstvo za delo ...). Glede na uveljavljanje širšega koncepta politike razvoja podeželja na lokalni in regionalni ravni (npr. CLLD pristop) bi bilo smiselno razmišljati o intenzivnejši izmenjavi in pretoku

informacij tudi med omenjenimi ministrstvi. V tem smislu bi bilo potrebno razmišljati tudi o vključevanju njihovih predstavnikov v delo Usmerjevalne skupine.

6. Literatura

EK (2006): Priročnik o okviru skupnega spremljanja in vrednotenja: Napotek B.

MKGP (2009): Operativni program za izvajanje aktivnosti Mreže za podeželje PRP 2007-2013 (2009).

MKGP (2009): Predlog akcijskega načrta Mreže za podeželje 2007-2013.

MKGP: Poročila o delu Mreže za podeželje v letih 2008-2013.

OIKOS (2010): Poročilo o vmesnem vrednotenju Programa razvoja podeželja 2007-2013.

Sanopoulos, A., Tvrdonova, J. (2012): Evaluating National Rural Network Programmes: methodological challenges and suggested solutions.

Smernice organa upravljanja za vrednotenje operativnih programov v Republiki Sloveniji v obdobju 2007-2013 (2008).

SVLR (2008): Smernice organa upravljanja za vrednotenje operativnih programov v Republiki Sloveniji v obdobju 2007-2013.

The European Evaluation Network for Rural Development (2010): The evaluation of National Rural Network Programmes.

The European Evaluation Network for Rural Development (2014): Guidelines for the ex-post evaluation of 2007-2013 RDPs.

Tvrdonova, J. (2010): Common monitoring and evaluation framework for evaluation of rural development programs.

PRILOGA: Anketni vprašalnik

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

Vprašalnik služi namenu **vrednotenja Mreže za podeželje**, s čimer bomo preverili ustreznost, učinkovitost in uspešnost delovanja Mreže ter preučili potrebe po izboljšavah in prilagoditvah. Vaše izkušnje in mnenja v zvezi z vsebino, aktivnostmi in izvajanjem Mreže za podeželje so ključne za pridobitev čim bolj realne in celovite ocene. S tem namenom vas vljudno prosimo, da izpolnite vprašalnik, katerega izpolnjevanje vam bo vzelo **največ 15 minut** časa. S tem boste prispevali k izboljšanju delovanja Mreže za podeželje v programskem obdobju 2014-2020. Prosimo vas, da vprašalnik izpolnite **najkasneje do 30. januarja 2015**. V primeru nejasnosti ali kakršnih koli vprašanj se obrnite na **g. Mateja Bedrača (Kmetijski inštitut Slovenije)** preko telefonske številke (01) 280 52 25 ali preko e-poštnega naslova matej.bedrac@kis.si.

*** 1. Ali poznate Mrežo za podeželje?**

☐ Da

☐ Ne

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

*** 2. Iz katerega vira ste slišali za Mrežo za podeželje (možnih je več odgovorov)?**

- ☐ Mediji - časopisi, TV ...
- ☐ Družabna omrežja
- ☐ Srečanja in dogodki MKGP
- ☐ LEADER
- ☐ Nevladna organizacija
- ☐ Javna razvojna agencija
- ☐ Kmetijska svetovalna služba
- ☐ Drugo (prosimo, navedite)

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

*** 3. Prosimo, označite, v kolikšni meri ste seznanjeni s storitvami, ki jih izvaja Mreža za podeželje.**

	Ne poznam	Slabo poznam	Niti poznam-niti ne poznam	Poznam	Zelo dobro poznam
Spletna stran Programa razvoja podeželja	☐	☐	☐	☐	☐
Organizacija srečanj in dogodkov	☐	☐	☐	☐	☐
Tematski dogodki (npr. delavnice za vodje LAS)	☐	☐	☐	☐	☐
E-novice Preplet	☐	☐	☐	☐	☐
Informacije o Programu razvoja podeželja	☐	☐	☐	☐	☐
Ogled dobrih praks Programa razvoja podeželja	☐	☐	☐	☐	☐
Spodbujanje projektov sodelovanja in mreženja	☐	☐	☐	☐	☐
Informacije o javnih razpisih	☐	☐	☐	☐	☐
Facebook stran Mreže za podeželje	☐	☐	☐	☐	☐

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

4. Prosimo, označite, v kolikšni meri storitve Mreže za podeželje izpolnjujejo vaše potrebe?

	Ne izpolnjuje potreb	Delno ne izpolnjuje potreb	Niti ne izpolnjuje-niti izpolnjuje potrebe	Delno izpolnjuje potrebe	Popolnoma izpolnjuje potrebe
Spletna stran Programa razvoja podeželja	☐	☐	☐	☐	☐
Organizacija srečanj in dogodkov	☐	☐	☐	☐	☐
Tematski dogodki (npr. delavnice za vodje LAS)	☐	☐	☐	☐	☐
E-novice Preplet	☐	☐	☐	☐	☐
Informacije o Programu razvoja podeželja	☐	☐	☐	☐	☐
Ogled dobrih praks Programa razvoja podeželja	☐	☐	☐	☐	☐
Spodbujanje projektov sodelovanja in mreženja	☐	☐	☐	☐	☐
Informacije o javnih razpisih	☐	☐	☐	☐	☐
Facebook stran Mreže za podeželje	☐	☐	☐	☐	☐

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

*** 5. Ali ste registrirani član Mreže za podeželje?**

☐ Da

☐ Ne

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

***6. Ali ste že obiskali spletno stran Programa za razvoj podeželja?**

☐ Da

☐ Ne

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

***7. Kako pogosto obiščete spletno stran Programa za razvoj podeželja?**

- ☐ Dnevno
- ☐ 2-3x tedensko
- ☐ 1-4x mesečno
- ☐ Enkrat na 2-3 mesece
- ☐ Enkrat na 6 mesecev
- ☐ Enkrat letno ali manj

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

***8. Kako pomembne so za vas vsebine, ki jih največkrat iščete na spletni strani Programa razvoja podeželja?**

	Nepomembno	Skoraj nepomembno	Niti pomembno- niti nepomembno	Pomembno	Zelo pomembno
Javni razpisi s področja razvoja podeželja	☐	☐	☐	☐	☐
Aktualne novice	☐	☐	☐	☐	☐
Srečanja in dogodki na državni ravni	☐	☐	☐	☐	☐
Regionalna/lokalna srečanja in dogodki	☐	☐	☐	☐	☐
Srečanja in dogodki na EU ravni	☐	☐	☐	☐	☐
Splošne informacije o podeželju	☐	☐	☐	☐	☐
Primeri praks in projektov PRP	☐	☐	☐	☐	☐
Iskanje partnerjev za sodelovanje	☐	☐	☐	☐	☐
Vsebina PRP (KOPOP, OMD, Ekološko kmetovanje itd.)	☐	☐	☐	☐	☐
Spremljanje in vrednotenje politike razvoja podeželja	☐	☐	☐	☐	☐

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

***9. Kakšna se vam zdi spletna stran Programa za razvoj podeželja (vsako naštetu značilnost ocenite z oceno od "slabo" do "odlično")?**

	Slabo	Zadostno	Dobro	Zelo dobro	Odlično
Preglednost	☐	☐	☐	☐	☐
Ustreznost informacij	☐	☐	☐	☐	☐
Izčrpnost informacij	☐	☐	☐	☐	☐
Ažurnost informacij	☐	☐	☐	☐	☐

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

*** 10. Na kakšen način dobivate informacije o razvoju podeželja v Sloveniji (možnih je več odgovorov)?**

- ☐ Iz internetnih virov (spletne strani Ministrstva, domače strani Programa razvoja podeželja ipd.)
- ☐ Iz tiskanih medijev (časopisi, novice, letaki...)
- ☐ Od svetovalne službe KGZS
- ☐ Od Zadružne zveze Slovenije
- ☐ TV oddaje
- ☐ Radijske oddaje
- ☐ Drugo (prosimo, navedite)

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

*** 11. Ali ste se kdaj udeležili dogodka, ki ga je organizirala Mreža za podeželje?**

☐ Da

☐ Ne

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

*** 12. Katerega od dogodkov ste se udeležili (možnih je več odgovorov)?**

☐ Vseslovenski dogodek (slovenski podeželski parlament ...)

☐ Delavnica ali usposabljanje

☐ Ogled projektov

☐ Drugo (prosimo, navedite)

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

*** 13. Kaj je bil glavni razlog za udeležbo?**

- ☐ Pridobivanje in izmenjava informacij (npr. predstavitev javnih razpisov ipd.)
- ☐ Sodelovanje in povezovanje
- ☐ Javna razprava
- ☐ Drugo (prosimo, navedite)

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

*** 14. Kako bi ocenili kakovost dogodkov, ki ste se jih udeležili?**

- ☐ Slabo
- ☐ Zadostno
- ☐ Dobro
- ☐ Zelo dobro
- ☐ Odlično

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

* 15. Kako pomembna je za vas Mreža za podeželje pri ...?

	Nepomembna	Skoraj nepomembna	Niti pomembna- niti nepomembna	Pomembna	Zelo pomembna
zagotavljanju informacij o ukrepih kmetijske politike, izvajanju Programa razvoja podeželja, LEADER	☐	☐	☐	☐	☐
predstavitvi primerov dobrih praks	☐	☐	☐	☐	☐
usposabljanju in izobraževanju	☐	☐	☐	☐	☐
iskanju partnerjev za skupne projekte sodelovanja	☐	☐	☐	☐	☐

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

*** 16. Ali menite, da sta organiziranost in koordinacija Mreže za podeželje ustrezna (upravljanje Mreže, delovanje Usmerjevalne skupine, vključevanje članov Mreže)?**

- ☐ Da
- ☐ Ne vem, ne poznam
- ☐ Ne; zakaj ne?

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

17. Kakšno je vaše splošno mnenje o delovanju Mreže za podeželje (kaj bi izpostavili kot dobro in kaj kot slabo, so cilji in aktivnosti ustrezni in primerni, ipd.)?

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

18. Kako bi lahko bila po vašem mnenju Mreža za podeželje bolj uporabna?

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2007-2013

19. Kako bi lahko bila po vašem mnenju Mreža za podeželje bolj prepoznavna?

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2014-2020

*** 20. V programskem obdobju 2014-2020 bo Mreža za podeželje izvajala spodaj naštetе aktivnosti. V kakšni meri so pomembne za vas?**

	Nepomembna	Malo pomembna	Niti pomembna- niti nepomembna	Pomembna	Zelo pomembna
Združevanje vseh deležnikov, ki delujejo na področju razvoja podeželja	☐	☐	☐	☐	☐
Ankete za izboljšanje izvajanja Programa razvoja podeželja	☐	☐	☐	☐	☐
Zbiranje in prenos dobrih praks	☐	☐	☐	☐	☐
Mreženje aktivnosti, ki podpirajo inovativnost in sodelovanje	☐	☐	☐	☐	☐
Usposabljanja	☐	☐	☐	☐	☐
Organizacija dogodkov z namenom informiranja (o javnih razpisih, področjih PRP itd.)	☐	☐	☐	☐	☐
Podpora lokalnim akcijskim skupinam (usposabljanje, povezovanje, podpora pri projektih sodelovanja)	☐	☐	☐	☐	☐
Posredovanje informacij vseevropskih organizacij s področja razvoja podeželja	☐	☐	☐	☐	☐
Informiranje preko spletne strani in ostalih	☐	☐	☐	☐	☐

elektronskih
medijev

Informiranje preko
tiskanih gradiv

☐☐☐☐☐

Organizacija
ogledov dobrih
praks v Sloveniji in
tujini

☐☐☐☐☐

Iskanje partnerjev
za namen
sodelovanja

☐☐☐☐☐

Posredovanje
informacij o
projektih
sodelovanja

☐☐☐☐☐

Katere druge aktivnosti bi po vašem mnenju še lahko izvajala Mreža za podeželje (prosimo,
navedite)

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2014-2020

*** 21. Na kakšen način bi v bodoče želeli prejemati informacije o PRP in razvoju podeželja (možnih je več odgovorov)?**

- ☐ Spletna stran
- ☐ Družabna omrežja (Facebook, Twitter...)
- ☐ E-novice
- ☐ Tiskane publikacije, letaki
- ☐ Srečanja in dogodki
- ☐ Predstavitve dobrih praks
- ☐ Tematska srečanja
- ☐ Osebni pristop
- ☐ TV oddaje
- ☐ Radijske oddaje
- ☐ SMS obveščanje
- ☐ Drugo (prosimo, navedite)

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2014-2020

*** 22. S katerih tematskih področij bi si želeli največ informacij (možnih je več odgovorov)?**

- ☐ Sheme kakovosti
- ☐ Naložbe v kmetijska gospodarstva
- ☐ Naložbe v predelavo in trženje ter razvoj kmetijskih proizvodov
- ☐ Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdarskih proizvodov
- ☐ Ustanavljanje skupin proizvajalcev
- ☐ Kmetijsko okoljska podnebna plačila
- ☐ Območja z omejenimi dejavniki
- ☐ LEADER
- ☐ Mladi kmetje
- ☐ Ekološko kmetovanje
- ☐ Prenos znanja in inovacije
- ☐ Dobrobit živali
- ☐ Sodelovanje (v okviru Evropskega inovativnega partnerstva, pilotni projekti, horizontalno in vertikalno sodelovanje v dobavni verigi, sodelovanje za blažitev podnebnih sprememb ...)
- ☐ Drugo (prosimo, navedite)

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2014-2020

23. V okviru Mreže se lahko ustanovijo tudi posebne tematske delovne skupine, v katerih sodelujejo reprezentativni predstavniki posameznih tematskih področij. Namen tematskih delovnih skupin je poleg zagotavljanja mreženja in izmenjave izkušenj ter informacij tudi iskanje rešitev na odprta vprašanja, priprava predlogov izboljšav izvajanja PRP za posamezna področja, zagotavljanje ustreznih analiz za pripravo gradiv in aktov itd. Za katera področja menite, da bi bilo potrebno ustanoviti tematsko delovno skupino in v kateri bi bili pripravljeni sodelovati tudi sami (maks. 1 predlog)?

Mreža za podeželje v programskem obdobju 2014-2020

24. Prosimo, opišite, kakšna so vaša ključna pričakovanja glede Mreže za podeželje v programskem obdobju 2014-2020.

Osnovne značilnosti anketiranca

* 25. Spol

☐ Ženski

☐ Moški

Osnovne značilnosti anketiranca

* 26. Regija

- ☐ Pomurska
- ☐ Podravska
- ☐ Koroška
- ☐ Savinjska
- ☐ Zasavska
- ☐ Spodnjeposavska
- ☐ Jugovzhodna Slovenija
- ☐ Osrednjeslovenska
- ☐ Gorenjska
- ☐ Notranjsko-kraška
- ☐ Goriška
- ☐ Obalno-kraška

Osnovne značilnosti anketiranca

* 27. Anketo izpolnujete kot ...

- ☐ predstavnik ministrstva ali organa v sestavi
- ☐ predstavnik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije
- ☐ predstavnik gospodarske družbe, zadruga, s.p., dopolnilne dejavnosti na kmetiji
- ☐ predstavnik civilne organizacije, npr. društva
- ☐ predstavnik lokalne skupnosti, razvojne agencije
- ☐ predstavnik lokalne akcijske skupine
- ☐ predstavnik okoljske nevladne organizacije
- ☐ predstavnik strokovne / izobraževalne organizacije
- ☐ predstavnik javnega zavoda
- ☐ posameznik - fizična oseba
- ☐ Drugo (prosimo, navedite)